

ԿԼԻՄԵՆՏ
ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

ԿԵՆՍԱՄԱՏԵՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

Սեպտեմբեր 27-ին
Հայր Կաթողիկոսականություն
178 արդյունքում Կաթողիկոս
հանգանակությունը ինքնուրույն
կաթողիկոսականությունում և քաղաք
Հայր Կաթողիկոսականություն
Սեպտեմբեր 27-ին
Սեպտեմբեր 27-ին
Սեպտեմբեր 27-ին

Հայր Կաթողիկոսականություն
Սեպտեմբեր 27-ին
Սեպտեմբեր 27-ին

Հայր Կաթողիկոսականություն
Սեպտեմբեր 27-ին
Սեպտեմբեր 27-ին

ԵՐԵՎԱՆ - 2020
ԵՐԵՎԱՆ 2020

**НАЦИОНАЛЬНАЯ АКАДЕМИЯ
РЕСПУБЛИКИ АРМЕНИИ
ИНСТИТУТ ИСТОРИИ**

КЛИМЕНТ АРУТЮНЯН

БИБЛИОГРАФИЯ

929: 947.925 հարստություն

հս
✓

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱ

ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

ԿԼԻՄԵՆՏ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

ԿԵՆՍԱՄԱՏԵՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

410131

Կլիմենտ Հարությունյան.

Կենսամատենագիտություն.- Եր., «Էդիթ Պրինտ», 2020,
72 էջ + 48 էջ ներդիր:

*Գրքույկն ամփոփում է պատմական գիտությունների դոկտոր
Կլիմենտ Հարությունյանի 1958-2020թթ. Հրատարակած աշխա-
տությունները:*

ISBN 334-8774-68-720-9

© Կլիմենտ Հարությունյան

ՄԵՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ МОНОГРАФИИ

1. 51-րդ ԳՎԱՐԴԻԱԿԱՆ ԴԻՎԻԶԻԱՅԻ ՄԱՐՏԱԿԱՆ ՈՒՂԻՆ – Ե., 1980, Հայկ. ՍՍՀ ԳԱ հրատ., 8,25 մամուլ, 132 էջ:
2. ՀԱՅ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐԸ ՉԵԽՈՍԼՈՎԱԿԻԱՅԻ ԱԶԱՏԱԳՐՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ՄՂՎԱԾ ՄԱՐՏԵՐՈՒՄ (1944-1945թթ.) – Ե., 1983, Հայկ. ՍՍՀ ԳԱ հրատ., 15,5 մամուլ + 44 լուսանկար, 247 էջ:
3. ՀԱՅ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐԸ ՀՈՒՆԳԱՐԻԱՅԻ ԵՎ ԱՎԱՏՐԻԱՅԻ ԱԶԱՏԱԳՐՄԱՆ ՄԱՐՏԵՐՈՒՄ (1944-1945թթ.) – Ե., 1990, Հայկ. ՍՍՀ ԳԱ հրատ., 33 մամուլ + 96 լուսանկար, 529 էջ:
4. ՄԱՐՇԱԼ ԲԱՂՐԱՄՅԱՆ – Ե., 1997, ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 8,5 մամուլ + 2 լուսանկար, 136 էջ:
5. ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՐԿՐՈՐԴ ՀԱՄԱԾԽԱՐՀԱՅԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ (1939-1945թթ.) – Ե., 2001, «Հրազդան» հրատ., 9,2 մամուլ + 147 լուսանկար, 136 էջ:
6. ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՏԵՄԻ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆԻ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՏԱՐԻՆԵՐԻՆ (1941-1945թթ.) – Ե., 2001, ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 9,6 մամուլ + 29 լուսանկար, 154 էջ:
7. ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԶՈՐԱՄԻԱՎՈՐՈՒՄՆԵՐԸ 1918-1945թթ. – Ե., 2002, «Զանգակ-97» հրատ., 17 մամուլ + 62 լուսանկար, 272 էջ (նույն տարում ունեցել է երկու հրատարակություն):
8. ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ (1941-1945թթ.) – Ե., 2002, «Զանգակ-97» հրատ., 15,5 մամուլ + 149 լուսանկար, 248 էջ:
9. УЧАСТИЕ АРМЯНСКОГО НАРОДА В ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЕ СОВЕТСКОГО СОЮЗА (1941-1945) – Е.: Изд. “Гитутюн” НАН РА, 2004, 54,2 п.л. + 548 илл., 866 с.
10. МАРШАЛ АВИАЦИИ С. А. ХУДЯКОВ – А. А. ХАНФЕРЯНЦ – Е.: Изд. “Гитутюн” НАН РА, 2006, 13,8 п.л. + 32 с. илл., 240 с.
11. МАРШАЛ СОВЕТСКОГО СОЮЗА, ДВАЖДЫ ГЕРОЙ – И. Х. БАГРАМЯН – Е.: Изд. “Зангак-97”, 2007, 15 п.л. + 20 илл., 240 с.

12. УЧАСТИЕ ВОИНОВ-АРМЯН В СТАЛИНГРАДСКОЙ БИТВЕ (17 июля 1942г. – 2 февраля 1943г.) – Е.: Изд. “Гитутюн” НАН РА, 2007, 6,5 п.л. + 16 илл., 103 с.
13. ԳԵՆԵՐԱԼ-ՄԱՅՈՐ ՎԼԱԴԻՄԻՐ ԱՍԱՏՈՒՐԻ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ – Ե., 2007, «Զանգակ-97» հրատ., 18,5 մամուլ + 84 լուսանկար, 296 էջ:
14. ՀԱՅ ՌԱԶՄԻՇՆԵՐԻ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ԽՈՐՀՐԴԱՖԻՆՆԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ – Ե., 2008, ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 15,25 մամուլ + 15 էջ լուսանկար, 228 էջ:
15. МАРШАЛ АВИАЦИИ С. А. ХУДЯКОВ – А. А. ХАНФЕРЯНЦ (второе, дополненное издание) – Е.: Изд. “Зангак-97”, 2008, 15,75 п.л. + 36 с. илл., 252 с.
16. ГЛАВНЫЙ МАРШАЛ БРОНЕТАНКОВЫХ ВОЙСКА А. Х. БАБАДЖАНИЯН – Е.: Изд. “Гитутюн” НАН РА, 2009, 18,25 п.л. + 32 с. илл., 260 с.
17. УЧАСТИЕ ВОИНОВ-АРМЯН НАГОРНОГО КАРАБАХА И СЕВЕРНОГО АРЦАХА В ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЕ СОВЕТСКОГО СОЮЗА (1941-1945) – Е.: Изд. “Гитутюн” НАН РА, 2009, 35 п.л. + 32 с. илл., 526 с.
18. АРМЯНЕ В БОЯХ ЗА ЛЕНИНГРАД-Санкт-Петербург – Изд. “Аватамк-Веруем”, 2009, 80 с.
19. ВКЛАД АРМЯНСКОГО НАРОДА В ПОБЕДУ В ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЕ (1941-1945) – Е.: Изд. “Гитутюн” НАН РА, 2010, 61,75 п.л. + 112 с илл., 875 с (Совместно с Г. Р. Погосяном).
20. УЧАСТИЕ АРМЯНСКОГО НАРОДА В ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЕ (1941-1945) – Е.: Изд. “Зангак”, 2010, 9 п.л. + 20 с. илл., 144 с.
21. АРМЯНЕ-ГЕРОИ СОВЕТСКОГО СОЮЗА В БОЯХ ЗА БЕЛАРУСЬ (1941-1944) – Минск: Изд. “Альтиора”, 2010, 4 п.л. + 12 с. илл., 64 с (совместно с А. М. Литвином).
22. УЧАСТИЕ СЫНОВ АРМЯНСКОГО НАРОДА В ГЕРОИЧЕСКИЙ ОБОРОНЕ ЛЕНИНГРАДА – Ереван, Изд. “Гитутюн”, НАН РА, 2011, 12,25 п.л. + илл., 170 с.
23. МАРШАЛ ИНЖЕНЕРНЫХ ВОЙСК СЕРГЕЙ ХРИСТОФОРОВИЧ

- АГАНОВ – Е., Изд. Института истории НАН РА, 2012, 142.
24. ԶԱՎԱԽՔԱՀԱՅԵՐԻ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ 1941-1945թթ., Ե. – ՀՀ ԳԱ պատմության ինստիտուտի հրատ., 2014, 283 էջ + 52 լուսանկար:
 25. УЧАСТИЕ СЫНОВ АРМЯНСКОГО НАРОДА В КУРСКОЙ БИТВЕ (5 июня – 25 августа 1943г.) – Е., Изд. “Зангак”, 2014, 11 п.л. + 16 с. илл., 176 с.
 26. УЧАСТИЕ СЫНОВ АРМЯНСКОГО НАРОДА В БИТВЕ ПОД МОСКВОЙ (30 сентября 1941г. – 20 апреля 1942г.) – Е., “Зангак”, 2015, 14 п.л. + 16 с. илл., 224 с.
 27. ՀԱՅԺՈՂՈՎՐԴԻ ԶԱՎԱԿՆԵՐԻ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ (1941-1945թթ.) – Ե., ՀՀ ԳԱ պատմության ինստիտուտի հրատ., 2016, 224 էջ:
 28. ՍՅՈՒՆԻՔԻ ԶԱՎԱԿՆԵՐԻ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ (1941-1945թթ.) – Ե., «Զանգակ», հրատ., 2017, 46 մամուլ 72 էջ լուսանկար, 736 էջ:
 29. ГЕРОЙ СОВЕТСКОГО СОЮЗА ИШХАН БАРСЕГОВИЧ САРИБЕКЯН – Е., Изд. “Зангак”, 32 с. + 9 с. илл.
 30. АРМЯНСКИЙ НАРОД В ВЕЛОКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЕ 1941-1945гг. – Е., Изд. “Зангак”, 2018, 48 п.л. + 96 с. илл., 768 с.
 31. ВОИНЫ-АРМЯНЕ В БОЯХ ЗА БЕЛОРУССИЮ В ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЕ – Е., Изд. “Зангак”, 2019, 16 п.л. + 44 с. илл., 256 с.
 32. ВОИНЫ АРМЯНЕ В БОЯХ ЗА КРЫМ И КЕРЧЬ (1941-1944) – Е., Изд. “Зангак”, 2019, 8,5 п.л. + 14 с. илл., 136 с.
 33. АДМИРАЛ ФЛОТА СОВЕТСКОГО СОЮЗА, ГЕРОЙ СОВЕТСКОГО СОЮЗА ИВАН СТЕПАНОВИЧ ИСАКОВ (ОВАНЕС СТЕПАНОВИЧ ТЕР-ИСААКЯН) – Е.: Изд. Института истории НАН РА, 2020.
 34. УЧАСТИЕ СЫНОВ АРМЯНСКОГО НАРОДА В БИТВЕ ЗА ЛЕНИНГРАД (10 июня 1941г. 9 августа 1944г.). ВТОРОЕ ДОПОЛНЕНИЕ ИЗДАНИЕ – Е., Изд. “Эдит принт”, 2020, 168 с. + 26 с. илл.
 35. ГЕРОЙ СОВЕТСКОГО СОЮЗА ЕФИМ ГРИГОРЬЕВИЧ УДАЛЬЦОВ – Е., Изд. “Зангак”, 2020, 48 с.

ՀԱՄԱՀԵՂԻՆԱԿԱՅԻՆ ՄԵՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ МОНОГРАФИИ СОАВТОРОВ

1. КНИГА О ГЕРОЯХ – Е.: Изд. АН Арм.ССР, 1985, 18 п.л. + 135 илл., 290 с. (совместно с В. Н. Казахецяном, А. О. Арутюняном, К. Б. Удумяном, К. Г. Григоряном, К. С. Козмояном, М. Г. Саакяном, О. У. Меликсетяном, Е. М. Халаяном, Л. В. Мартиросяном и Х. С. Петросянцем).
2. ՆՐԱՆՔ ՄԱՐՏՆՉԵԼ ԵՆ ՀԱՆՈՒՆ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ – Ե., 1988, Հայկ. ՍՍՀ ԳԱ հրատ., 25 մամուլ + 180 լուսանկար, 398 էջ (Մ. Գ. Սահակյանի համահեղինակությամբ):
3. ԳՐԻԳՈՐ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ: ԿՅԱՆՔԸ ԵՎ ԳՈՐԾՈՒՆԵՐՈՒԹՅՈՒՆԸ – Ե., 2000, ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 22,5 մամուլ + 38 լուսանկար, 350 էջ (Հ. Ա. Ավետիսյանի և Ա. Ս. Վիրաբյանի համահեղինակությամբ):
4. ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ԱՎԱՆԴԸ ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՏԵՐԱԶՄՈՒՄ ՏԱՐԱԾ ՀԱՂԹԱՆԱԿՈՒՄ 1941-1945թթ. – Ե., 2001, «Զանգակ-97» հրատ., 8 մամուլ, 128 էջ (Հ. Հ. Մանուկյանի համահեղինակությամբ):
5. УЧАСТИЕ СОТРУДНИКОВ НАЦИОНАЛЬНОЙ АКАДЕМИИ НАУК РЕСПУБЛИКИ АРМЕНИЯ В ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЕ (1941-1945) – Е.: Изд. “Гитутюн” НАН РА, 2001, 16,3 п.л. + 114 илл., 259 с (совместно с М. Г. Саакяном).
6. МАРШАЛ ПОБЕДЫ – И. Х. БАГРАМЯН – Е.: Изд. “Гитутюн” НАН РА, 2002, 11,75 п.л. + 32 илл., 187 с (совместно с Л. А. Степаняном).
7. МАРШАЛ ПОБЕДЫ – И. Х. БАГРАМЯН – Е.: Изд. “Зангак-97”, 2003, 12,25 п.л. + 65 илл., 196 с (совместно с Л. А. Степаняном).
8. ՀԱՅՈՅ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ (1918-1945թթ.), հ. 4-րդ, ԳԻՐՔ ԱՌԱՋԻՆ, Ե., 2010, «Զանգակ-97» հրատ., 50 մամուլ, 800 էջ (կոլեկտիվ աշխատություն, էջ 539-579-ում «Հայերի մասնակցությունը Երկրորդ համաշխարհային և Հայրենական մեծ պատերազմին» իմ աշխատությունը):

9. ՀԱՅ ԶԻՆՎՈՐԱԿԱՆՆԵՐԸ – Ե., 2011, «Զանգակ-97» հրատ., 10 մամուլ + 84 լուսանկար, 160 էջ (Կարինե Հարությունյանի համահեղինակությամբ):
10. ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ (հնագույն ժամանակներից մինչև մեր օրերը. Դասագիրք ԲՈՒՀ-երի համար), Ե., - 2012, ԵՊՀ հրատ., 874 էջ (կոլեկտիվ աշխատություն, էջ 650-673-ում. Հայ ժողովուրդը Հայրենական մեծ պատերազմի տարիներին (1941-1945թթ.) իմ աշխատությունը):
11. ՆԵԼՍՈՆ ՍՏԵՓԱՆՅԱՆ – Ե., 2015, ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի հրատ., 164 էջ (Նելսոն Ստեփանյանի ծննդյան 100-ամյակին նվիրված գիտաժողովի նյութեր, էջ 33-39 և էջ 141-160-ում իմ հոդվածներն են):
12. ВОИНЫ-АРМЯНЕ В БОЯХ ЗА БЕЛАРУСЬ (1941-1944гг.) – Минск, “Издательский дом “Беларусская наука”, 2019 (авторский коллектив: К. А. Арутюнян, Р. В. Атоян, А. М. Литвин, А. В. Хечоян и др.). Списки воинов-армян, погибших, пропавших без вести в годы Великой Отечественной войны и похоронимы на территории Беларуси, 928 с.

ՊԱՇՏՊԱՆԱԾ ԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ЗАЩИЩЕННЫЕ ДИСЕРТАЦИИ

1. 76-я (51-я гвардейская) СРЕЛКОВАЯ ДИВИЗИЯ И ЕЕ РОЛЬ В ЗАЩИТЕ СОЦИАЛИСТИЧЕСКОГО ОТЕЧЕСТВА (1920-1945) – Диссертация на соискание ученой степени кандидата исторических наук. Защита состоялась 30 октября 1979 г. В Институте истории АН Армении. Коллегия ВАК СССР 28.05.1980 г. (протокол № 21к106) решила выдать диплом кандидата исторических наук. Диплом ИТ № 004092.
2. ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԶՈՐԱՄԻՎՈՐՈՒՄՆԵՐԸ 1918-1945թթ. (АРМЯНСКИЕ НАЦИОНАЛЬНЫЕ ВОИНСКИЕ ФОРМИРОВАНИЯ (1918-1945гг.) – պատմական գիտությունների դոկտոր գիտական աստիճանի հայցման ատենախոսություն (Диссертация на соис-

кание ученой доктора исторических наук): Պաշտպանությունը կայացել է ՀՀ ԳԱԱ Պատմության ինստիտուտում 1994 թ. հուլիսի 5-ին (Защита состоялась 5 июля 1994 г. в Институте Истории НАН Армении): ՀՀ ԲՈԿ-ի 1994 թ. դեկտեմբերի 26-ի որոշմամբ ատենախոսությունը հաստատվել և տրվել է Բ № 00025 դիպլոմը: Решением ВАК от 26.12.1994 г. выдан диплом доктора исторических наук Б № 00025).

ԱՐԽԻՎԱՅԻՆ ՓԱՍՏԱԹՂԹԵՐԻ ՈՒ ՆՅՈՒԹԵՐԻ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒՆԵՐ СБОРНИКИ АРХИВНЫХ ДОКУМЕНТОВ И МАТЕРИАЛОВ

1. 76-я АРМЯНСКАЯ СРЕЛКОВАЯ КРАСНОЗНАМЕННАЯ ОРДЕНА ЛЕНИНА ДИВИЗИЯ 1920-1945гг. (составители: Арутюнян А. О., Арутюнян К. А. Баликян О. С., Саркисян Э. Г.) - "Вестник архивов Армении, 1976, № 3, 16,75 п.л. + 9 илл., 268 с.
2. БОЕВОЙ ПУТЬ 89-й СРЕЛКОВОЙ АРМЯНСКОЙ ТАМАНСКОЙ ОРДЕНОВ КРАСНОГО ЗНАМЕНИ, КУТУЗОВА II СТЕПЕНИ, КРАСНОЙ ЗВЕЗДЫ ДИВИЗИИ 1942-1945гг. (составители: Арутюнян А. О., Арутюнян К. А., Баликян О. С., Саркисян Э. Г.) - "Вестник архивов Армении, 1985, № 2, № 3, 47 п.л. + 625 илл., 748 с.
3. МАРШАЛ БАГРАМЯН (составители: Арутюнян А. О., Арутюнян К. А., Григорян Р. А. Саркисян А. А., Казарян Э. Ш.) – Е.: Изд. "Гитутюн", НАН РА, 1997, 12 п.л. + 13 илл., 188 с.
4. ЭКСПРЕСС-ИНФОРМАЦИЯ К СТОЛЕТИЮ СО ДНЯ РОЖДЕНИЯ МАРШАЛА И. Х. БАГРАМЯНА – Министерство обороны Республики Армения, Институт истории НАН РА, фонд "Маршал Баграмян" (составители: Арутюнян К. А., Степанян Л. А.) – Изд. "Гитутюн" НАН РА, 1997, 27 с.

**ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՏԵՐԱԶՄՈՒՄ ԶՈՀՎԱԾ
ՀԱՅ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐԻ ՑՈՒՑԱԿՆԵՐՆ ԱՄՓՈՓՈՂ
«ՀՈՒՇԱՄԱՏՅԱՆ» ՔԱՌՀԱՏՈՐՅԱԿ
“КНИГА ПАМЯТИ” (1941-1945ГГ.) – ЧЕТЫРЕХТОМНИК**

1. ՀՈՒՇԱՄԱՏՅԱՆ 1941-1945 – Ե., 1995, հ. 1-ին, ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 70,1 մամուլ, 710 էջ (խմբագրական խորհուրդ՝ Ա. Հ. Ամատունի, Հ. Ա. Ավետիսյան, Կ. Ա. Հարությունյան, Ա. Վ. Ղազարյան, Լ. Վ. Անտոնյան):
2. ՀՈՒՇԱՄԱՏՅԱՆ 1941-1945 – Ե., 1996, հ. 2-րդ, ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 74,3 մամուլ, 758 էջ (խմբագրական խորհուրդ՝ Ա. Հ. Ամատունի, Հ. Ա. Ավետիսյան, Կ. Ա. Հարությունյան, Ա. Վ. Ղազարյան, Լ. Վ. Անտոնյան):
3. ՀՈՒՇԱՄԱՏՅԱՆ 1941-1945 – Ե., 1998, հ. 3-րդ, ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 97,5 մամուլ, 928 էջ (խմբագրական խորհուրդ՝ Ա. Հ. Ամատունի, Հ. Ա. Ավետիսյան, Կ. Ա. Հարությունյան, Ա. Վ. Ղազարյան, Լ. Վ. Անտոնյան):
4. ՀՈՒՇԱՄԱՏՅԱՆ 1941-1945 – Ե., 2005, հ. 4-րդ, ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 32,5 մամուլ 308 էջ (խմբագրական խորհուրդ՝ Ռ. Մ. Կարապետյան, Հ. Գ. Հովհաննիսյան, Կ. Ա. Հարությունյան, Ա. Ա. Թադևոսյան, Լ. Վ. Անտոնյան):
Հուշամատյանի 1-ին և 4-րդ հատորներն ունեն ընդարձակ առաջաբաններ, որոնք գրվել են Կ. Ա. Հարությունյանի կողմից: Կ. Ա. Հարությունյանը և Լ. Վ. Անտոնյանը մասնակցել են բոլոր հատորների նյութերի հավաքման, գիտական մշակման և կազմման աշխատանքներին:

ԳԻՏԱԿԱՆ ՀՈԴՎԱԾՆԵՐ НАУЧНЫЕ СТАТЬИ

1. ՀԱՐՍՏԱՆՈՒՄ ԵՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԱՐԽԻՎԻ ՖՈՆԴԵՐԸ - «Բանբեր Հայաստանի արխիվների», 1967, թիվ 3, էջ 300-302:
2. ԱԶՆԱՎՈՒՐՅԱՆՆԵՐԻ ԱՆՁՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐԸ - Բանբեր Հայաստանի արխիվների», 1968, թիվ 1, էջ 239-240:
3. ԷԶԵՐ ՀԱՅԿԱԿԱՆ 76-րդ Կ. Ե. ՎՈՐՈՇԻՆԼՈՎԻ ԱՆՎԱՆ ԿԱՐՄՐԱԴՐՈՇ ԼԵՌՆԱՀՐԱԶԳԱՅԻՆ ԴԻՎԻԶԻԱՅԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆԻՑ - Բանբեր Հայաստանի արխիվների», 1971, թիվ 3, էջ 121-134:
4. ՀԱՅԿԱԿԱՆ 76-րդ ԴԻՎԻԶԻԱՆ ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՏԵՐԱԶՄՈՒՄ (1941թ. հունիս - 1943թ. փետրվար) - «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», 1971, թիվ 6, էջ 15-24:
5. ՀԱՅԿԱԿԱՆ 76-րդ ԴԻՎԻԶԻԱՆ 1922-1940-թվականներին - «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», 1972, թիվ 6, էջ 63-68:
6. ДОКУМЕНТЫ О НЕРАЗРЫВНОЙ СВЯЗИ ТРУДЯЩИХСЯ АРМЕНИИ С ФРОНТОМ (1941-1945гг.) - «Вестник архивов Армении», 1973, № 2, с. 79-108.
7. КОМАНДИР ТАНКОВОЙ БРИГАДЫ - «Вестник архивов Армении», 1974, № 3, с. 3-12.
8. ՀԱՅ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐԸ ԲՐԱՏԻՍԼԱՎԻԱՅԻ ՀԱՄԱՐ ՄՂՎԱԾ ՄԱՐՏԵՐՈՒՄ (25 մարտի - 4 ապրիլի 1945թ.): «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», 1974, թիվ 2, էջ 56-64:
9. В БОЯХ ЗА ОСВОБОЖДЕНИЕ ЧЕХОСЛОВАКИИ (сентябрь 1944г. - май 1945) - «Вестник архивов Армении», 1975, № 1, с. 143-170.
10. ՍՈՒՎՈՐՈՎԻ ՇՔԱՆՇԱՆԻ ԱՍՊԵՏԸ - «Սովետական Հայաստան» ամսագիր, 1976, թիվ 2, էջ 12-13:
11. ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԶԻՆՎՈՐԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԸ 1920-1930-ական թվականներին, «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», 1976, թիվ 8, էջ 25-32:
12. МАСТЕР ШТУРМОВОГО УДАРА - «Вестник архивов Армении», 1977, № 2, с. 187-194.

13. 51-րդ ԳՎԱՐԴԻԱԿԱՆ ՀՐԱՁԳԱՅԻՆ ԴԻՎԻԶԻԱՆ ԿՈՒՐՍԻ ՃԱ-
ԿԱՏԱՄԱՐՏՈՒՄ - «Լրաբեր հասարակական գիտությունների»,
1978, թիվ 2, էջ 3-13:
14. ՔԱՂԱՇԽԱՏՈՂ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐԻ ՌԱԶՄԱՃԱԿԱՏԱՅԻՆ ԳՈՐ-
ԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆԸ - Բանբեր Հայաստանի արխիվների», 1978,
թիվ 3, էջ 13-26:
15. ԿԱՐՄԻՐ ԲԱՆԱԿԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ԴԻՎԻԶԻԱՆ -
«Գարուն» ամսագիր, 1982, թիվ 2, էջ 40-46:
16. КОМАНДИР КАВАЛЕРИЙСКОГО ПОЛКА - “Вестник архивов
Армении”, 1982, № 3, с. 200-208 (совместно с М. Г. Саакяном).
17. ԿԱՐՄԻՐ ԲԱՆԱԿԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ՌԱԶՄԱԿԱՆ ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ
ՊԱՏՄ՝ՈՒԹՅՈՒՆԻՑ (1918-1938թթ.) - Բանբեր Հայաստանի
արխիվների», 1983, թիվ 3, էջ 89-100:
18. КАВАЛЕР ШЕСТИ БОЕВЫХ ОРДЕНОВ - “Вестник архивов Ар-
мении”, 1984, № 3, с. 150-161.
19. В БОЯХ ЗА ОСВОБОЖДЕНИЕ ВЕНГРИИ И АВСТРИИ (1944-
1945гг.) - “Вестник архивов Армении”, 1985, № 1, с. 44-89.
20. ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԻՎԻԶԻԱՆԵՐԸ ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՏԵՐԱԶ-
ՄԻ ՏԱՐԻՆԵՐԻՆ - «Լրաբեր հասարակական գիտությունների»,
1985, թիվ 5, էջ 11-21:
21. ИЗ ИСТОРИИ ОРГАНИЗАЦИИ НАЦИОНАЛЬНЫХ ВОЕННЫХ
ФОРМИРОВАНИЙ В ЗАКАВКАЗСКИХ РЕСПУБЛИКАХ (1920-
1923гг.) - “Вестник архивов Армении”, 1987, № 2, с. 50-70.
22. ՎԱՍՏԱԿԱՇԱՏ ԳԻՏՆԱԿԱՆԸ ԵՎ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ - «Լրաբեր
հասարակական գիտությունների», 1988, թիվ 4, էջ 91-93 (Խ. Հ.
Բարսեղյանի համահեղինակությամբ):
23. НАГРАДНЫЕ ЛИСТЫ О ФРОНТОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ АРМ-
ЯНСКИХ ПИСАТЕЛЕЙ - “Вестник архивов Армении”, 1989, № 1,
с. 10-20.
24. НОВЫЕ ДОКУМЕНТЫ О БОЕВЫХ ПОДВИГАХ АРМЯН-ТАМАН-
ЦЕВ - “Вестник архивов Армении”, 1990, № 1, с. 3-18.
25. ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԼԵԳԵՈՆԸ (1941-1945թթ.)
- «Գարուն» ամսագիր, 1994, թիվ 7, էջ 68-70:

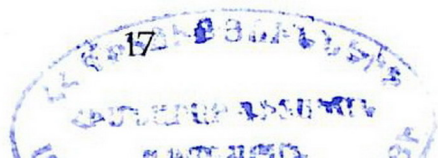
26. ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ (1941-1945թթ.) - «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», 1995, թիվ 1, էջ 31-48:
27. ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԶՈՐԱՄԻԱՎՈՐՈՒՄՆԵՐԻ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ (1941-1945թթ.) - «Պատմա-բանասիրական հանդես», 1995, թիվ 1, էջ 53-72:
28. ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ԱՎԱՆԴԸ ՖԱՇԻԶՄԻ ԴԵՄ ՏԱՐԱԾ ՀԱՂԹԱՆԱԿՈՒՄ - «Հայկական բանակ», 1995, թիվ 2-3, էջ 66-77:
29. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ԱՎԱՆԴԸ ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՏԵՐԱԶՄՈՒՄ ՏԱՐԱԾ ՀԱՂԹԱՆԱԿՈՒՄ (1941-1945թթ.) - «Պատմա-բանասիրական հանդես», 1995, թիվ 2, էջ 85-92:
30. ԶՈՐԱՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐԸ, ԳԻՏՆԱԿԱՆԸ, ՄԱՐԴԸ - «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», 1997, թիվ 3, էջ 3-13:
31. ՄԱՐՇԱԼ ԲԱՂՐԱՄՅԱՆ - «Պատմա-բանասիրական հանդես», 1997, թիվ 2, էջ 7-16:
32. ՄԵԾ ՀԱՂԹԱՆԱԿԻ 53-րդ ՏԱՐԻՆ - «Պատմա-բանասիրական հանդես», 1998, թիվ 1-2, էջ 7-10:
33. ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԼԵԳԵՈՆԸ (1916-1920թթ.) - «Պատմա-բանասիրական հանդես», 1999, թիվ 2-3, էջ 101-111:
34. НОВЫЕ ДОКУМЕНТЫ О ПОДВИГАХ ВОИНОВ-АРМЯН В ГОДЫ ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЫ (1941-1945гг.) -
35. КОМУ НУЖНЫ ПОДОБНЫЕ “УТОЧНЕНИЯ” ДОСТОВЕРНОСТИ ИСТОРИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ - “Вестник общественных наук”, 2000, № 2, с.177-191.
36. ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԻՎԻԶԻԱՆԵՐԸ ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՏԱՐԻՆԵՐԻՆ (1941-1945թթ.) - «Հայկական բանակ», 2000, թիվ 2, էջ 16-31:
37. ՀԱՅԵՐԻ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ԽՈՐՀՐԴԱ-ՃԱՊՈՆԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ (1945թ. օգոստոսի 9 – սեպտեմբերի 2) - «Հայկական բանակ», 2000, թիվ 4, էջ 65-76 (Լ. Ս. Կոստանդյանի համահեղինակությամբ):
38. ՀԱՅ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑՈՒ ՕԳՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԿԱՐՄԻՐ ԲԱՆԱԿԻՆ ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՏԵՐԱԶՄՈՒՄ - «Հայ-

- կական բանակ», 2001, թիվ 1-2, էջ 74-83 (Ա. Ս. Տերչանյանի համահեղինակությամբ):
39. ВКЛАД ТРУДЯЩИХСЯ АРМЕНИИ В ВЕЛИКУЮ ПОБЕДУ (1941-1945гг.) – напечатана в сборнике “Великая Отечественная война: вопросы истории”, Нижний Новгород: Изд. Нижнегородского университета им. Н. И. Лобачевского, 2001, с. 171-175.
 40. ԳԻՏՆԱԿԱՆԻ ԱՐԳԱՍԱԲԵՐ ՈՒՂԻՆ - «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», 2001, թիվ 1, էջ 267-268 (Հ. Հ. Մանուկյանի համահեղինակությամբ):
 41. НОВЫЕ ДОКУМЕНТЫ О ПОДВИГАХ ВОИНОВ-АРМЯН, ПРЕДСТАВЛЕННЫХ К ЗВАНИЮ ГЕРОЯ СОВЕТСКОГО СОЮЗА В ГОДЫ ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЫ (1941-1945гг.) - “Вестник общественных наук”, 2002, № 2, с. 209-221.
 42. ФРОНТОВЫЕ ДОКУМЕНТЫ ОБ УЧАСТНИКАХ ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЫ (1941-1945гг.) - “Вестник общественных наук”, 2003, № 3, с. 185-208.
 43. Հ. Բ. ԱՐՐԱՀԱՄՅԱՆ, ՄԱՐՏԵՆՉՈՂ ԱՐՅԱԽԱՆ 1917-2000, գիրք Ա, 1917-1923 (գրախոսություն) - «Պատմա-բանասիրական հանդես», 2003, թիվ 3, էջ 271-273:
 44. ВКЛАД АРМЯНСКОГО НАРОДА В ПОБЕДУ В БИТВЕ ЗА КАВКАЗ (совместно с А. А. Кюркчяном) – напечатана в сборнике “Материалы Международной научной конференции, посвященной 60-летию битвы за Кавказ (1942-1943гг.)”, Владикавказ: Изд. “Иристон”, 2003, с. 125-133.
 45. ԱՆՎԱՆԻ ԳԻՏՆԱԿԱՆԸ, ՄԱՐՏԻՎՆ ՈՒ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ - «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», 2004, թիվ 1, էջ 237-239:
 46. ՀՀ ԳԱԱ ՀՈԲԵԼՅԱՆԱԿԱՆ ԳԻՏԱԺՈՂՈՎԸ՝ ՆՎԻՐՎԱԾ 1941-1945թթ. ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՏԵՐԱԶՄՈՒՄ ՏԱՐԱԾ ՀԱՂԹԱՆԱԿԻ 60-ամյակին - «Պատմա-բանասիրական հանդես», 2005, թիվ 2, էջ 357-361:
 47. ДОКУМЕНТЫ О ГЕРОЕ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ – МОРСКОМ ЛЕТЧИКЕ СУРЕНЕ ТАЩИЕВЕ - “Вестник общественных наук”, 2005, № 2, с. 251-261.

48. ВКЛАД АРМЯНСКОГО НАРОДА В ПОБЕДУ В ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЕ 1941-1945гг. – напечатана в сборнике “Материалы Международной научной конференции. Народы Кавказа в Великой Отечественной войне 1941-1945гг.”, Махачкала: Изд. Дагестанского научного центра РАН, 2005, с. 67-73.
49. ВКЛАД АРМЯНСКОГО НАРОДА В ПОБЕДУ В ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЕ – напечатана в сборнике “Материалы республиканской научной конференции, посвященной 60-летию Великой Победы”, Гюмри: Изд. “Дпир”, 2005, с. 6-11.
50. ПЕРВЫЙ МАРШАЛ-АРМЯНИН СОВЕТСКОЙ АРМИИ – “Вестник общественных наук”, 2007, № 2, с. 101-111.
51. ԻՆԺԵՆԵՐԱԿԱՆ ԶՈՐՔԵՐԻ ՄԱՐՇԱԼ ՍԵՐԳԵՅ ՔՐԻՍՏԱՓՈՐԻ ԱԳԱՆՈՎ – «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», 2008, № 1, էջ 264-267:
52. ՀՐԱՆՏ ԱՐՐԱՀԱՄՅԱՆ, ՄԱՐՏՆԶՈՂ ԱՐՅԱԽԸ 1917-2010թթ., գիրք Գ (1985-2000) – Ստեփանակերտ, «Դիզակ պլուս» հրատ., 2007, էջ 744 – «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», 2008, № 1, էջ 259-261:
53. ՍԱՐԳԻՍ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ, ՆՇԱՆԱՎՈՐ ՃԵՄԱՐԱՆԱԿԱՆՆԵՐ, պրակ Բ, Ս. Էջմիածին հրատ., 2009, էջ 259-264:
54. СЫНОВЬЯ АРМЯНСКОГО НАРОДА В РЯДАХ ПАРТИЗАН И ПОДПОЛЬЩИКОВ БЕЛАРУСИ В 1941-1944гг. – Сборник “Партизанское движение в Беларуси и его роль в разгроме фашистских захватчиков в 1941-1944гг.” Минск, Изд. “Беларуская навука”, 2009, с. 103-108.
55. ВКЛАД ТРУДЯЩИХСЯ СОВЕТСКИЙ АРМЕНИИ В ПОБЕДУ В ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЕ (1941-1945гг.) – Сборник материалов Международной конференции “Победа над фашизмом в 1945г: Ее значение для Народов СНГ мира”, Москва, Изд. “ОЛМА Групп”, 2011, с. 172-174.
56. ԱՐՅԱԽԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ՏԱՐԵԳԻՐԸ – «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», 2011, թիվ 3, էջ 314-316:
57. МАССОВЫЙ ГЕРОИЗМ ВОИНОВ-АРМЯН НА ФРОНТЕ И ИХ

ВКЛАД В ДЕЛО ПОБЕДЫ НАД ФАШИЗМОМ – Сборник научных трудов Всероссийской научно-практической военно исторической конференции с международным участием, г. Томск, 2011, с. 9-16.

58. ЗАБОТА О РАНЕНЫХ, ИНВАЛИДАХ ВОЙНЫ, СИРОТАХ, СЕМЬЯХ ФРОНТОВИКОВ И ЭВАКУИРОВАННЫХ В АРМЕНИЮ ГРАЖДАН ИЗ ПРИФРОНТОВЫХ РАЙОНОВ В ГОДЫ ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЫ – Сборник научных трудов 2-й Всероссийской научно-практической военно-исторической конференции с международным участием, г. Томск, 2012, с. 9-12.
59. ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԿՐԿԱԿԻ ՀԵՐՈՍ – ՆԵԼՍՈՆ ՍՏԵՓԱՆՅԱՆ (ծննդյան 100-ամյակի առթիվ) - «Պատմաքաղաքագիտական հանդես», 2013, թիվ 1, էջ 44-53:
60. ОСНОВОПОЛОЖНИК РАКЕТНО-Артиллерийских войск вооруженных сил Республики Армении – Сборник научных трудов 3-й Всероссийской научно-практической военно-исторической конференции международным участием, Томск, 2013, с. 252-254.
61. ՄՈՒՐԱԴ ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ, ՀԱՅԵՐԻ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ (1914-1918թթ.) - «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», 2014, թիվ 3, էջ 354-357:
62. ВКЛАД АРМЯНСКОГО НАРОДА В ОБОРОНУ И ПРОРЫВ БЛОКАДЫ ЛЕНИНГРАДА, ОСВОБОЖДЕНИЕ УКРАИНЫ, БЕЛОРУССИИ И ПРИБАЛТИКИ – Сборник материалов “Круглых столов”, ПРИУРОЧЕННЫХ К ЧЕТВЕРТОМУ МЕЖДУНАРОДНОМУ ИСТОРИКО – Культурному форум “Великая Победа, добытая единством”, Курск, 2014, с. 51-64.
63. ВКЛАД АРМЯНСКОГО НАРОДА В ПОБЕДУ НАД НЕМЕЦКО-ФАШИСТСКИМИ ЗАХВАТЧИКАМИ В 1941-1945гг. - Сборник научных трудов 4-й Всероссийской научно-практической военно-исторической конференции с международным участием, Томск, 2014, с. 210-212.
64. ВОИНЫ-АРМЯНЕ В РЯДАХ ЗАЩИТНИКОВ МОСКВЫ - Сборник научных трудов 4-й Всероссийской научно-практической

- военно-исторической конференции международным участием, Томск, 2014, с. 221-225.
65. УЧАСТИЕ АРМЯНСКОГО НАРОДА В ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЕ (1941-1945гг.) - «Պատմաքաղաքական հանդես», 2015, թիվ 2, էջ 117-142:
 66. ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՄԱՍՆԱԿՅՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ (1941-1945թթ.) - «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», 2015, թիվ 2, էջ 12-23:
 67. ВКЛАД АРМЯНСКОГО НАРОДА В ПОБЕДУ В ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЕ 1941-1945гг. – Сборник материалов конференций в рамках подготовках Международного форуми Победителей “Великая Победа, добыты единством”, Москва, 2015, с. 145-168.
 68. ВКЛАД ВОИНОВ-АРМЯН-УЧАСТНИКОВ ТАНКОВЫХ СРАЖЕНИЙ В ОБЩУЮ ПОБЕДУ НАД НЕМЕЦКО-ФАШИСКИМИ ВОЙСКАМИ В КУРСКОЙ БИТВЕ (5 июня – 23 августа 1943г.) – Сборник трудов Международной научно-практической военно-исторической конференции, Томск, 2015, с. 242-245.
 69. ВЕЛИКАЯ ОТЕЧЕСТВЕННАЯ ВОЙНА 1941-1945гг. И СТАЛИНГРАДСКАЯ БИТВА В НАЦИОНАЛЬНОМ САМОСОЗНАНИИ АРМЯН ВСЕГО МИРА (совместно с К. С. Мурадян) – Материалы научно-практической конференции посвященно 75-й годовщине разгрома советскими войсками немецко-фашистских войск в Сталинградской битве, Волгоград, 2019, с. 162-169.
 70. УЧАСТИЕ СЫНОВЕЙ АРМЯНСКОГО НАРОДА В БОЯХ ЗА БЕЛАРУССИЮ (1941-1944гг.) – Сборник материалов Международной научно-практической конференции “Армяно - Белорусские историко-культурные отношения. Традиции и современность”, Москва, 2019, с. 173-182.
 71. ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՏԵՐԱԶՄՈՒՄ ՏԱՐԱԾ ՀԱՂԹԱՆԱԿԻ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ԱՎԱՆԴԸ ԱՅԴ ՀԱՂԹԱՆԱԿՈՒՄ – «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», 2020, թիվ 1, էջ 5-25:

**ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱԳԻՏԱՐԱՆՈՒՄ ՏՊԱԳՐՎԱԾ
ՀՈԴԿԱԾՆԵՐ (13-հատորով)
СТАТЬИ В АРМЯНСКОЙ СОВЕТСКОЙ
ЭНЦИКЛОПЕДИИ (в 13 томах)**

1. 76-րդ (Կ. Ե. ՎՈՐՈՇԻԼՈՎԻ ԱՆՎԱՆ) ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԼԵՌ-
ՆԱՀՐԱՁԳԱՅԻՆ ԴԻՎԻԶԻԱ – հ. 6, 1980, էջ 174:
2. 390-րդ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՐԱՁԳԱՅԻՆ ԴԻՎԻԶԻԱ – հ. 6, 1980, էջ 175:
3. ՄԱՑԱԿԱՆՅԱՆ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՍԻԴՈՐԻ – հ. 7, 1981, էջ 651-
652:
4. ՄԿՐՏՉՅԱՆ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ՌՈՒԲԵՆԻ – հ. 7, 1981, էջ 643:
5. ՇԱՀՈՒՄՅԱՆ ԻՎԱՆ ԿՈՍՏԱՆՏԻՆԻ – հ. 8, 1982, էջ 430:
6. ՊԱՊԻՆՅԱՆ ԲՈՐԻՍ ԱՐՏԵՄԻ – հ. 9, 1983, էջ 131:
7. ՊԱՐՍԵՂՈՎ ՄԻՔԱՅԵԼ ԱՐՏԵՄԻ – հ. 9, 1983, էջ 207:
8. ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ ԲԱՐԹՈՒՂ ՂԱԶԱՐԻ – հ. 9, 1983, էջ 261:
9. ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ ՄԻՀՐԱՆ ԿԱՐԱՊԵՏԻ – հ. 9, 1983, էջ 263:
10. ՍԱՐԳՍՅԱՆ (ՍԱՐԿԻՍՈՎ) ԱՐԱՄԱՅԻՍ ԱՍԱՏՈՒՐԻ – հ. 10,
1984, էջ 221:
11. ՌԻԴԱԼՅՈՎ ԵՖԻՄ ԳՐԻԳՈՐԵՎԻՉ – հ. 12, 1986, էջ 179:

**ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱՌՈՏ ՀԱՆՐԱԳԻՏԱՐԱՆՈՒՄ
ՏՊԱԳՐՎԱԾ ՀՈԴԿԱԾՆԵՐ (4-հատորով)
СТАТЬИ В КРАТКОЙ АРМЯНСКОЙ
ЭНЦИКЛОПЕДИИ (в 4 томах)**

1. ԳԱԼՈՒՍՏԱՇՎԻԼԻ (ԳԱԼՈՒՍՏՅԱՆ) ՍՈԿՐԱՏ ԱԼԵՔՍԵՅԻ – հ.
1, 1990, էջ 601:
2. ԴՈՒԴԿԱ ԼՈՒԿԱ ՄԻՆՈՎԻՉ – հ. 2, 1995, էջ 71:
3. ԹԱՄԱՆՅԱՆ ԴԻՎԻԶԻԱ – հ. 2, 1995, էջ 262:
4. ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԻՎԻԶԻԱՆԵՐ – հ. 3, 1999, էջ 247-248:
5. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ ՄՈՒՇԵՂ (ՄԻՔԱՅԵԼ) ԱՂԱԹԵԼԻ – հ. 3,
1999, էջ 326:
6. ՄԱՆԱՍՅԱՆ ԻՍԱՀԱԿ ՄԱՐԿՈՍԻ – հ. 3, 1999, էջ 552:

7. ՄԱՐԿՈՎ (ՄԱՐԳԱՐՅԱՆ) ԱՆԱՏՈՂԻ ՍԵՐԳԵՅԻ – հ. 3, 1999, էջ 623:
8. ՆԱԶԱՐՈՎ ԿՈՍՏԱՆՏԻՆ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԻ – հ. 3, 1999, էջ 831:
9. ԶԻԼԻՆԳԱՐՅԱՆ ՍԱՐԻԲԵԿ ՍՈՂՈՄՈՆԻ – հ. 4, 2003, էջ 129:
10. ՍԻԱԲԱՆԴՈՎ ՍԱՄԱՆԴԱԼԻԻ – հ. 4, 2003, էջ 425:
11. ՈՒԴԱԼՅՈՎ ԵՖԻՄ ԳՐԻԳՈՐԵՎԻՉ – հ. 4, 2003, էջ 789:
12. ՕԳԱՆԵՍՈՎ ՎԱԶԳԵՆ ՄԻՔԱՅԵԼԻ – հ. 4, 2003, էջ 912:

**СТАТЬИ НАПЕЧАТОННЫЕ В ЭНЦИКЛОПЕДИИ
“СТАЛИНГРАДСКАЯ БИТВА”, ВОЛГОГРАД, ИЗДАТЕЛЬ, 2012**

1. АРМЕНИЯ РЕСПУБЛИКА - в годы Великой Отечественной войны, с. 43-44.
2. ВАРДЕВАНЯН КОСТЯ ВАРДАНОВИЧ – с. 93.
3. ГАЛАДЖЕВ СЕРГЕЙ ФЕДОРОВИЧ – с. 144.
4. МАТЕВОСЯН ПАРУЙР АПЕТНОКОВИЧ – с. 370
5. СЕМЬДЕСЯТ ШЕСТАЯ СТРЕЛКОВАЯ ДИВИЗИЯ – с. 526.
6. ХАЧАТУРОВ АНДРЕЙ АРТЕМОВИЧ – с. 654.

**ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԳԻՏԱԺՈՂՈՎՆԵՐՈՒՄ ԿԱՐԴԱՅԱԾ
ԶԵԿՈՒՑՈՒՄՆԵՐ**

**ДОКЛАДЫ НА МЕЖДУНАРОДНЫХ
НАУЧНЫХ КОНФЕРЕНЦИЯХ**

1. НАЦИОНАЛЬНО-ОСВОБОДИТЕЛЬНОЕ ДВИЖЕНИЕ ЗАПАДНЫХ АРМЯН В 1914-1916гг. – Батуми, 25-28 апреля 1966г., 21-я научная конференция студентов Батумского государственного педагогического института им Ш. Руставели. Тезисы докладов, Батуми, 1966, с. 7 и 36.
2. ТРУДЯЩИЕСЯ АРМЕНИИ В ГОДЫ ВТОРОЙ МИРОВОЙ ВОЙНЫ – Москва, 18-19 апреля 1995., Международная научная конференция “Уроки Второй мировой войны и значение победы над фашизмом”, посвященная 50-летию Победы в Великой

Отечественной войне 1941-1945гг.

3. ВКЛАД ТРУДЯЩИХСЯ АРМЕНИИ В ВЕЛИКУЮ ПОБЕДУ – Москва, 12-13 апреля 2000г., Международная научная конференция “Наследие Великой Победы: современные подходы”, посвященная 55-летию Победы в Великой Отечественной войне 1941-1945гг.
4. ВКЛАД ТРУДЯЩИХСЯ АРМЕНИИ В ВЕЛИКУЮ ПОБЕДУ (1941-1945гг.) – Нижний Новгород, 18-20 апреля 2000г., Международная научно-методическая конференция “Великая Отечественная война: вопросы истории” Нижний Новгород, изд. “Госуниверситета”, 2000, с. 171-175.
5. НОВЫЕ ДОКУМЕНТЫ ОБ УЧАСТИИ ВОИНОВ-АРМЯН В НАЧАЛЕ БОЕВЫХ ДЕЙСТВИЙ КРАСНОЙ АРМИИ, июнь-декабрь 1941г. – Москва, 17-18 мая 2001г. Международная научная конференция “1941 год. Мир в огне. Новые документы. Новые подходы” О конференции и докладе см журнал “Новая и новейшая история”, М., 2001, № 6, с. 204-212 и Информационный бюллетень Ассоциации историков Второй мировой войны, г. Москва, № 6, 2001, с. 9.
6. ВКЛАД АРМЯНСКОГО НАРОДА В ПОБЕДУ В БИТВЕ ЗА КАВКАЗ – Владикавказ, 24-25 ноября 2002г., Международная научная конференция, посвященная 60-летию битвы за Кавказ 1942-1943гг. (совместно с А. А. Кюркчияном). Владикавказ, изд. “Иристон”, 2003, с. 125-133.
7. ВКЛАД АРМЯНСКОГО НАРОДА В ПОБЕДУ В ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЕ 1941-1945гг.: – Махачкала, 26-27 апреля 2005г., Международная научная конференция “Народы Кавказа в Великой Отечественной войне 1941-1945гг.”. Махачкала, изд. Института археологии и этнографии, 2005, с. 67-73.
8. СЫНОВЬЯ АРМЯНСКОГО НАРОДА В РЯДАХ ПАРТИЗАН И ПОДПОЛЬЩИКОВ БЕЛОРУССИИ В 1941-1944гг. – Минск. Изд. “Белорусская наука”, 2009, с. 103-108 (Материалы Международной научно-практической конференции. Минск, 25-26 июня 2009 года).

9. ВКЛАД ТРУДЯЩИЕСЯ СОВЕТСКОЙ АРМЕНИИ В ПОБЕДУ В ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЕ – Москва, Международная конференция “Победа над фашизмом в 1945 году: Ее значение для народов СНГ и мира”, 8-9 апреля 2010г.
10. ВКЛАД ВОИНОВ-АРМЯН В ПОБЕДУ В БИТВЕ ЗА КАВКАЗ (25.07.1942-9.10.1943) – Туапсе, 29-30 апреля 2010г., Международная региональная конференция “Великая Победа, добытая единством: Кавказ в годы Великой Отечественной войны”.
11. ВКЛАД ТРУДЯЩИЕСЯ СОВЕТСКОЙ АРМЕНИИ В ПОБЕДУ В ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЕ (1941-1945гг.) – Международная конференция “Победа над фашизмом в 1945 году: Ее значение для народов СНГ и мира”, 8-9 апреля 2010г.
12. МАССОВЫЙ ГЕРОИЗМ ВОИНОВ-АРМЯН НА ФРОНТЕ И ИХ ВКЛАД В ДЕЛО ПОБЕДЫ НАД ФАШИЗМОМ – Первая Всероссийская конференция с международным участием, 4 мая 2011, Юрга, Томск, с. 9-16.
13. ЗАБОТА О РАНЕНИХ, ИНВАЛИДАХ ВОЙНЫ, СИРОТАХ СЕМЕЙ ФРОНТИВНИКОВ И ЭВАКУИРОВАННЫХ В АРМЕНИЮ ГРАЖДАН ИЗ ПРИФРОНТОВЫХ РАЙОНОВ В ГОДЫ ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЫ – Вторая Всероссийская научно – прикладная военно-историческая конференция с международным участием, 16 мая 2012, Юрга Томск, с. 9-12.
14. ОСНОВОПОЛОЖНИК РАКЕТНО-Артиллерийских войск Вооруженных сил Республики Армения – 3-я Всероссийская научно-практическая конференция с международным участием 15 мая 2013, Кемеровская область г. Юрга, с. 252-254.
15. ВКЛАД АРМЯНСКОГО НАРОДА В ОБОРОНУ И ПРОРЫВ БЛОКАДЫ ЛЕНИНГРАДА ОСВОБОЖДЕНИЕ УКРАИНЫ БЕЛОРУССИИ И ПРИБАЛТИКИ – Четвертый международный историко – культурный форум “Великая победа добытая единством: к 70-летию освобождения Украины и Белоруссии от фашизма”, г. Курск, 29 апреля 2014г.
16. ВКЛАД АРМЯНСКОГО НАРОДА В ПОБЕДУ НАД НЕМЕЦКО-ФАШИСТСКИМ ЗАХВАТЧИКАМИ В 1941-1945гг. – Четвертая Всерос-

- сийская научно-практическая воино-историческая конференция с международным участием – 14 мая 2014, г. Юрга, Кемеровская область, с. 210-212.
17. ВОИНЫ-АРМЯНЕ В РЯДАХ ЗАЩИТНИКОВ МОСКВЫ – Там же., с. 221-225.
 18. ВКЛАД АРМЯНСКОГО НАРОДА В ПОБЕДУ В ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЕ 1941-1945гг. – Международным форум Победителей Великая Победа, добытая единством, 28 апреля 2015, Москва.
 19. ВКЛАД ВОИНОВ-АРМЯН-УЧАСТНИКОВ ТАНКОВЫХ СТРАЖЕНИЙ В ОБЩУЮ ПОБЕДУ НАД НЕМЕЦКО-ФАШИСКОЙ ВОЙНАМИ В КУРСКИЙ БИТВЕ (5 июня – 23 августа 1943г.) – Международная научно-практическая военно-историческая конференция “Салют, Победа”, 13 мая 2015, г. Юрга, Кемеровская область, с. 242-245.
 20. ВКЛАД АРМЯНСКОГО НАРОДА В ПОБЕДУ В ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЕ 1941-1945гг. – Международная конференция 70 лет Победы в Великой Отечественной войне, 12 марта, 2015, Ереван, Московский культурно-деловой центр “Дом Москва”.
 21. ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ԱՎԱՆԴԸ ՄԵԾ ՀԱՂԹԱՆԱԿՈՒՄ – Միջազգային գիտաժողով^а նվիրված Հայրենական մեծ պատերազմում տարած հաղթանակի 70-ամյակին, 4 մայիսի 2015, ք. Երևան, ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտ, Հայաստանի ազգային արխիվ:
 22. ВОИНЫ-АРМЯНЕ В БОЯХ ЗА БЕЛОРУС (1941-1944гг.) – Международная научная конференция “Армяно-Белорусская историко-культурные отношения. Традиции и современность”, Минск, 21-22 мая 2015.
 23. ВОИНЫ-АРМЯНЕ В СТАЛИНГРАДСКОЙ БИТВЕ (17 ИЮЛЯ – 1942г. – 2 ФЕВРАЛЯ 1943г.) – Международный историки-культурный форум “Межнациональные боевые братстве защитников Сталинграда и современности; Волгограда, 1-2 апреля 2015.
 24. УЧАСТИЕ СЫНОВИЙ АРМЯНСКОГО НАРОДА В БОЯХ ЗА БЕЛОРУССИИ (1941-1944гг.) Международный форум победителей “Великая Победа, добытая единством”, Минск, 28 апреля 2016.

25. УЧАСТИЕ ВОИНОВ-АРМЯН В ПЕРВЫХ СРАЖЕНИЯХ ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЫ – Международная научная конференция 75-лет начала Великой Отечественной войны: на грани катастрофы, Москва, 22-23 июня 2016г. Центральный музей Великой Отечественной войны, на Поклонни горе.
26. СОХРАНЕНИЕ ПАМЯТИ О ПОБЕДЕ ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЫ КАК ОБЩЕМ ПОДВИГЕ НАРОДОВ (на примере участие Армянского народа в Великой Отечественной войне) – Открытий международный форум “25 лет СНГ; взаимопонимание, сотрудничество развитие, Масква, 9-10 ноября 2016г.
27. ВКЛАД ТРУДЯЩЕХСЯ СОВЕТСКОЙ-АРМЕНИИ В ПОБЕДУ НАД ФАШИЗМОМ В ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЕ (1941-1945гг.) – Международный форум Победителей “Великая Победа, добытая единством: мужество фронта стойкоеть тыла”, Астана (Казахстан), 28 апреля 2017г.
28. УЧАСТИЕ СЫНОВЕЙ АРМЯНСКОГО НАРОДА В СТАЛИНГРАДСКОГО БИТВЕ – Международная научная конференция посвященно 75-летия Сталинградский битве, Ереван, 25 октября 2017г. Дом Москвы.
29. АРМЯНЕ-ПАРТИЗАНЫ В БРЯНЩИНЕ (1941-1944гг.) – Международный форум Победителей “Великая Победа, добытая единством: Подвиг партизан и подпольщиков в Великой Отечественной войне”, г. Брянск (Россия), 25 апреля 2018г.
30. УЧАСТИЕ СЫНОВЕЙ-АРМЯНСКОГО НАРОДА В СТАЛИНГРАДСКОЙ КУРСКОЙ БИТВАХ – Международная научно практическая конференции посвящению Армяно-русской братства, Ереван, 1 октября 2018г. Филиал МГУ в Ереване.
31. ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ԶԱՎԱԿՆԵՐԻ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ԲԵ-
ԼԱՌՈՒՄԻ ԱԶԱՏԱԳՐՄԱՆ ՄԱՐՏԵՐԻՆ ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՄԵԾ
ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՏԱՐԻՆԵՐԻՆ - (Բելառուսի ԳԱԱ պատմության
ինստիտուտի ռազմական պատմության բաժնի վարիչ պատ-
մական գիտությունների դոկտոր Ա. Մ Լիտվինի հետ միասին) -
«Բալթիկայից մինչև Սև ծով, հայերը մշակութային, տնտեսական

և քաղաքական գործընթացներում» միջազգային գիտաժողով
Երևան, 15-18 հոկտեմբերի 2011, Մատենադարան, ՀՀ ԳԱԱ
պալատմության ինստիտուտ:

32. УЧАСТИЕ ВОИНОВ-АРМЯН В ОСВОБОЖДЕНИЕ КЕРЧИ И КРЫ-
МА ОТ НЕМЕЦКО-ФАШИТСКИХ ЗАХВАТЧИКОВ (1943-1944гг.) –
Международная научно-практическая конференции, Ереван, 29
марта 2019, филиал МГУ в Ереване.
33. УЧАСТИЕ АРМЯНСКОГО НАРОДА В ГЕРОЙЧЕСКОЙ ЗАЩИТЫ
ЛЕНИНГРАДА (1941-1944гг.) – Международной форум Победите-
лей "Великая Победа, добытая единством, Санкт-Петербург, 24-
25 апреля 2019г.
34. УЧАСТИЕ ВОИНОВ-АРМЯН В БОЯХ ЗА КРЫМ И КЕРЧЬ (1941-
1944гг.) – Международная научная конференция посвященная
75-летию освобождения Крыма от немецко-фашистских оккупан-
тов, 23 сентября 2019г., Симфереполь.
35. ВОИНЫ-АРМЯНЕ В БИТВЕ ЗА МОСКВУ (1941-1942гг.) – Междуна-
родный историко-культурный форум "Великая Победа добытая
единством, Москва, 25 апреля 2020г.
36. ВОИНЫ-АРМЯНЕ В БОЯХ ЗА РОСТОВСКОЙ ОБЛАСТИ (1941-
1943гг.) – Международная историко-практическая конференция,
Ростов. На-Дону, 20 мая 2020г.

**ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ, ԱԿԱԴԵՄԻԱԿԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԱՅԻՆ
ԳԻՏԱԺՈՂՈՎՆԵՐՈՒՄ ԿԱՐԴԱՅԱԾ ԶԵԿՈՒՑՈՒՄՆԵՐ
ДОКЛАДЫ ПРОЧИТАННЫЕ НА РЕСПУБЛИКАНСКИХ,
АКАДЕМИЧЕСКИХ И ИНСТИТУТСКИХ
КОНФЕРЕНЦИЯХ**

1. ՄԵԾ ԵՂԵՌՆԸ – զեկուցումը կարդացվել է Խ. Արովյանի
անվան հայկական պետական մանկավարժական ինստիտուտի
ուսանողական գիտական 21-րդ նստաշրջանում՝ 1965թ. ապրիլի
15-ին (4-րդ կուրսի ուսանող):
2. ՀԱՅ ԿԱՄԱՎՈՐԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՏԱՐԻՆԵՐԻՆ – զեկուցումը կարդացվել է Խ. Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական ինստիտուտի ուսանողական գիտական 22-րդ նստաշրջանում՝ 1966թ. մայիսի-11-ին (5-րդ կուրսի ուսանող):

3. ՀԱՅԿԱԿԱՆ 76-րդ Կ. Ե. ՎՈՐՈՇԻՆՈՎԻ ԱՆՎԱՆ ԿԱՐՄՐԱ-ԴՐՈՇ ԼԵՈՒԱՀՐԱԶԳԱՅԻՆ ԴԻՎԻԶԻԱՅԻ ՄԱՐՏԱԿԱՆ ՈՒՂԻՆ – զեկուցումը կարդացվել է Հայկ. ԽՍՀ ԳԱ պատմության ինստիտուտի երիտասարդ գիտաշխատողների ու ասպիրանտների 5-րդ նստաշրջանում (23 փետրվարի 1970թ.): Զեկուցման թեզիսները լույս են տեսել «Հայկ. ՍՍՀ ԳԱ պատմության ինստիտուտի երիտասարդ գիտաշխատողների և ասպիրանտների 5-րդ գիտական նստաշրջանի նյութեր»-ում, Ե., 1970, ՀՍՍՀ ԳԱ հրատ., էջ 4-9:
4. ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԻՎԻԶԻԱՆԵՐԸ ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՏԵՐԱԶՄՈՒՄ – զեկուցումը կարդացվել է Հայկ. ԽՍՀ ԳԱ պատմության ինստիտուտի գիտական նստաշրջանում նվիրված Հայրենական մեծ պատերազմում խորհրդային ժողովրդի տարած հաղթանակի 40-ամյակին՝ 1985թ. ապրիլի 30-ին:
5. ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԶՈՐԱՄԻԱՎՈՐՈՒՄՆԵՐԸ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՈՒԿՐԱԻՆԱՅԻ ՀԱՄԱՐ 1942-1944թթ. ՄՂԱԾ ՄԱՐՏԵՐՈՒՄ – զեկուցումը կարդացվել է «Ուկրաինական և հայ ժողովուրդների պատմական կապերին նվիրված 4-րդ համատեղ գիտական նստաշրջանում», ՀԽՍՀ ԳԱ պատմության ինստիտուտում՝ 1987թ. հոկտեմբերի 28-ին:
6. ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՄԱՍՆԱԿՅՈՒԹՅՈՒՆԸ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹՅԱՆ 1941-1945թթ. ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ – զեկուցումը կարդացվել է Հայրենական մեծ պատերազմում տարած հաղթանակի 45-ամյակին նվիրված համաակադեմիական հորեյանական գիտական նստաշրջանում՝ 1990թ. մայիսի 7-ին:
7. ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱԿԸ ԵՎ ՄԵԾ ՏԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ – զեկուցումը կարդացվել է «Հայաստանը, Թուրքիան և Մեծ տերությունները 1918-1920թթ.» գիտական նստաշրջանում՝ 1993թ. հունիսի 30-ին ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտում:

8. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹԻԿՈՒՆՔԻ ԱՇԽԱՏՈՂՆԵՐԻ ՆԵՐԴՐՈՒՄԸ ԿՈՎԿԱՍԻ ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏՈՒՄ ԿԱՐՄԻՐ ԲԱՆԱԿԻ ՀԱՂԹԱՆԱԿԸ ԱՊԱՀՈՎԵԼՈՒ ԳՈՐԾՈՒՄ – զեկուցումը կարդացվել է ՀՀ պատերազմի, աշխատանքի և զինված ուժերի վետերանների խորհրդի և ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի համատեղ գիտական նստաշրջանում՝ նվիրված Կովկասի ճակատամարտի հաղթական ավարտի 50-ամյակին՝ 1993թ. հոկտեմբերի 15-ին:
9. ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԻՎԻԶԻԱՆԵՐԻ ՄԱՐՏԱԿԱՆ ՈՒՂԻՆ – զեկուցումը կարդացվել է ֆաշիզմի դեմ տարած հաղթանակի 50-ամյակին նվիրված ՀՀ ԳԱԱ հոբելյանական գիտաժողովում՝ 1995թ. ապրիլի 28-ին:
10. ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԻ ԱՆՁՆԱԿԱԶՄԻ ՌԱԶՄԱՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ՝ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՄԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՐՈՍԱԿԱՆ ԱՎԱՆԴՈՒՅԹՆԵՐԻ ՈԳՈՎ – զեկուցումը կարդացվել է ՀՀ պաշտպանության նախարարության, ՀՀ ԳԱԱ Երևանի պետական համալսարանի և Հայաստանի գրողների միության՝ «Զինծառայողների համակողմանի դաստիարակության հիմնահարցերը» թեմայով հանրապետական գիտաժողովում՝ 1996թ. հուլիսի 24-25-ին: Զեկուցման թեզիսները տպագրվել են ՀՀ ՊՆ հրատարակչության կողմից՝ 1996թ. հունիսին, էջ 10-12:
11. ՄԱՐՇԱԼ ԲԱՂՐԱՄՅԱՆԻ ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՊԱՏՄԱԳԻՏԱԿԱՆ ԱՐԺԵՔԸ – զեկուցումը կարդացվել է մարշալ Բաղրամյանի ծննդյան 100-ամյակին նվիրված ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի, ՀՀ ՊՆ, ՀՀ պատերազմի, աշխատանքի, զինված ուժերի վետերանների կոմիտեի և «Մարշալ Բաղրամյան» հիմնադրամի համատեղ գիտական նստաշրջանում՝ 1997թ. նոյեմբերի 14-ին:
12. ՍԱՐԴԱՐԱՊԱՏԻ ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏԸ ՄԱՐՇԱԼ ԲԱՂՐԱՄՅԱՆԻ ԳՆԱՀԱՏՄԱՄԲ – զեկուցումը կարդացվել է 1918թ. մայիսյան հերոսամարտի և Հայաստանի առաջին Հանրապետության 80-ամյակին նվիրված ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի գիտական նստաշրջանում՝ 1998թ. մայիսի 20-21-ին:
13. ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ԱՎԱՆԴԸ ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՏԵՐԱԶ-

**НАЦИОНАЛЬНАЯ АКАДЕМИЯ НАУК
РЕСПУБЛИКИ АРМЕНИЯ**

ИНСТИТУТ ИСТОРИИ

КЛИМЕНТ АРУТЮНЯН

БИБЛИОГРАФИЯ

2010թ., զեկուցումը կարդացվել է ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի, Երևանի պետական համալսարանի և Հայաստանի ազգային արխիվի կազմակերպած՝ «Հայ ժողովրդի մասնակցությունը Երկրորդ համաշխարհային պատերազմին» միջազգային գիտաժողովում՝ նվիրված Հայրենական մեծ պատերազմում տարած հաղթանակի 65-րդ տարեդարձին:

20. АРМЯНЕ-МАРШАЛЫ ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ – զեկուցումը կարդացվել է 2010թ. մայիսի 4-ին՝ Հայ-Ռուսական (Սլավոնական) համալսարանում տեղի ունեցած գիտաժողովում՝ նվիրված Հայրենական մեծ պատերազմում տարած հաղթանակի 65-ամյակին:
21. ԱԻԱՅԻԱՅԻ ՄԱՐՇԱԼ ԱՐՄԵՆԱԿ ԽԱՆՓԵՐՅԱՆՑ- զեկուցումը կարդացվել է մարշալի 110-ամյակին նվիրված գիտական նստաշրջանում, Երևան, 17 դեկտեմբերի 2012, Արմենակ Խանփերյանցի անվան ավիացիոն ինստիտուտ:
22. ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՍԿԻԶԲԸ (22 հունիսի 1941). ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ՆԱՎԱՏՈՐՄԻ ԾՈՎԱԿԱԼ ԻՎԱՆ ՍՏԵՓԱՆԻ ԻՍԱԿՈՎ – Հայրենական մեծ պատերազմի սկսվելու 78-ամյակին նվիրված հանրապետական գիտաժողով, Գյումրի, 19 հունիսի 2019, Ռուսաստանի Դաշնության 102-րդ ռազմական բազայի թանգարանում:
23. ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՏԵՐԱԶՄՈՒՄ ՏԱՐԱԾ ՀԱՂԹԱՆԱԿԻ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ԱՎԱՆԴԸ ԱՅԴ ՀԱՂԹԱՆԱԿՈՒՄ – Հանրապետական գիտագործնական գիտաժողով նվիրված Հայրենական մեծ պատերազմում տարած հաղթանակի 75-ամյակին, Երևան, 20 դեկտեմբերի 2019, ՀՀ վետերանների միավորումում:
24. ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ԱՎԱՆԴԸ ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՏԵՐԱԶՄՈՒՄ ՏԱՐԱԾ ՀԱՂԹԱՆԱԿՈՒՄ (1941-1945թթ.) – Հանրապետական գիտագործնական գիտաժողով նվիրված Հայրենական մեծ պատերազմում տարած հաղթանակի 75-ամյակին, Երևան, 5 մայիսի 2020թ. ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտ, Երևանի պետական համալսարան

ՊԼԱԿԱՏՆԵՐ ПЛАКАТЫ

1. ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ԶԱՎԱԿՆԵՐԸ ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ (տրված է Խորհրդային Միության հայ հերոսների, Փառքի շքանշանի ասպետների, հայ մարշալների, գեներալների, ծովակալների, մատրոսովականների, գաստելոյականների, հայկական դիվիզիաների մասին համառոտ տեղեկություններ, նրանց լուսանկարները, մարտական ուղին) – Ե., 1988, ՀԿԿ Կենտկոմի հրատ., 20.000 տպաքանակ (հայերեն և ռուսերեն):
2. ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ՀԱՅ ԵՎ ՀԱՅԱՍՏԱՆՑԻ ԱՅԼԱԶԳԻ ՀԵՐՈՍՆԵՐ (տրված են 105 հայ և 10 հայաստանցի այլազգի հերոսների լուսանկարները, համառոտ կենսագրական տվյալները՝ հայերեն և ռուսերեն), - Ե., 2003, «Զանգակ-97» հրատ., 2000 տպաքանակ:
3. «ՓԱՌՔԻ ՇՔԱՆՇԱՆԻ» ՀԱՅ ԼՐԻՎ ԱՍՊԵՏՆԵՐԸ (տրված են «Փառքի շքանշանի» 26 հայ լրիվ ասպետների լուսանկարները, համառոտ կենսագրական տվյալները՝ հայերեն և ռուսերեն), Ե., 2005, «Զանգակ-97» հրատ., 2000 տպաքանակ:

ՔԱՐՏԵԶՆԵՐ КАРТЫ

1. ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹՅԱՆ 1941-1945թթ. ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ ԵՎ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏԻ ԱՐԵՎՄՏԱԵՎՐՈՊԱԿԱՆ ՃԱԿԱՏԻ ՄԱՐՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՆ - «Հայաստանի ազգային ատլաս», Կ. Բ., Երևան, 2008, Գեոդեզիայի և քարտեզագիտության կենտրոն, էջ 118-119:
2. ԱՐՑԱԽԱՀԱՅԵՐԻ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏԻՆ ԵՎ ԽՍՀՄ ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ (1939-1945թթ.) - «Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության ատլաս» (հայերեն և ռուսերեն), Երևան, 2009, Գեոդեզիայի և քարտեզագիտության կենտրոն, էջ 60-61:

ԳՐԱԿԱՆ ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ЛИТЕРАТУРНЫЕ ПРОИЗВЕДЕНИЯ

1. ԳԱՐՈՒՆ (բանաստեղծություն) - «Պղնձի համար», 21 փետրվարի 1958:
2. ՈՐՍԻ ՀԵՏՔԵՐՈՎ (պատմվածք) - Ե., 1959, Հայպետհրատ, «Ղափան» գրական ամսանախ, էջ 23-26:
3. ԱՆԱԿՆԿԱԼ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ (պատմվածք) - Ե., 1959, Հայպետհրատ, «Ղափան» գրական ամսանախ, էջ 27-29:
4. ՏԱՐԵՄՈՒՏԻՆ (պատմվածք) - «Պղնձի համար», 30 դեկտեմբերի 1961:

ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ, ՄԱՐԶԱՅԻՆ, ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ, ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԱՅԻՆ, ՄՈՍԿՎԱՅԻ ԵՎ ՍԱՆԿՏ-ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔՆԵՐԻ ԹԵՐԹԵՐՈՒՄ ՏՊԱԳՐԱԾ ՀՈՂԱԾՆԵՐ ГАЗЕТНЫЕ СТАТЬИ

1. ԳՈՎԵԼԻ ՆԱԽԱՁԵՐՆՈՒԹՅՈՒՆ - «Մանկավարժ», Երևանի Խ. Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական ինստիտուտի պաշտոնաթերթ, 8 ապրիլի 1965, թիվ 5, էջ 4:
2. ՀԱՐՈՒՍՏ ՏՊԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՎ - (Մոսկվա և Լենինգրադ կատարած թանգարանային պրակտիկայի մասին) - «Մանկավարժ», 21 հունիսի 1965, թիվ 15, էջ 4:
3. ԱՆՋՆՋԵԼԻ ՏՊԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ (Կիև, Ռիգա, Լենինգրադ և Մոսկվա կատարած թանգարանային պրակտիկայի մասին) - «Մանկավարժ», 13 սեպտեմբերի 1965, թիվ 18, էջ 13:
4. ԻՄ ԸՆԿԵՐՈՋ ՄԱՍԻՆ, (ԵՍԱՅԻ ԵՍԱՅԱՆ) - «Մանկավարժ», 27 սեպտեմբերի 1965, թիվ 20, էջ 3:
5. ԿԲԱՐՁՐԱՅՆԵՆ ՈՒՍՄԱՆ ԱՌԱՋԱԴԻՄՈՒԹՅՈՒՆԸ - «Մանկավարժ», 11 հոկտեմբերի, 1965, թիվ 22, էջ 2:
6. ԿԱՄՐԱՊԵՆ ԿԱՋՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ - «Մանկավարժ», 7 նոյեմբերի 1965, թիվ 26, էջ 1:

7. ՀԱՐԱՋԱՏ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ ՊԱՏՎԻ ՀԱՄԱՐ - «Մանկավարժ», 16 մարտի 1966, թիվ 9, էջ 2:
8. ԱՌԱՋԻՆ ՔԱՅԼԵՐԸ - «Պղնձի համար», (Կապան), 4 հունիսի 1968, էջ 3:
9. ՌԱԶՄԱՃԱԿԱՏԻ ԽԱՉՈՒՂԻՆԵՐՈՎ - «Պղնձի համար», 15 սեպտեմբերի 1970, թիվ 112, էջ 2-3:
10. ՀԱՅ ԳՎԱՐԴԻԱԿԱՆՆԵՐԸ - «Սովետական Հայաստան», 7 փետրվարի 1973, թիվ 29, էջ 4:
11. ԴԱԺԱՆ ՄԱՐՏԵՐՈՒՄ - «Սովետական Հայաստան», 4 հուլիսի 1973, թիվ 155, էջ 4:
12. ՊԱՏՄՈՒՄ ԵՆ ՎԱՎԵՐԱԳՐԵՐԸ - «Ավանգարդ», 9 սեպտեմբերի 1973, թիվ 108, էջ 3:
13. ՈՐԻՄ ՄԱՍԻՆ Է ԳՐԵԼ ՄԱՐՇԱԼԸ - «Ավանգարդ», 2 նոյեմբերի 1973, թիվ 131, էջ 3:
14. ՈՐԻՄ ՄԱՍԻՆ Է ԳՐԵԼ ՄԱՐՇԱԼԸ - «Պղնձի համար», 22 նոյեմբերի 1973, թիվ 137, էջ 3-4:
15. ՎԱՎԵՐԱԳՐԵՐ ՀԱՅ ՕԴԱՉՈՒՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ - «Ավանգարդ», 18 օգոստոսի 1974, թիվ 98, էջ 3:
16. ԳՆԴԻ ՀՐԵՏԱՆՈՒ ՊԵՏԸ - «Սովետական Հայաստան», 8 հունվարի 1975, թիվ 6, էջ 4:
17. ՏԱՆԿԱՅԻՆ ԲՐԻԳԱԴԻ ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐԸ - «Պղնձի համար», 1 մարտի 1975, թիվ 27, էջ 2:
18. ՕԴԱՅԻՆ ՀՐԱՋԻԳՆԵՐԸ - «Ավանգարդ», 17 օգոստոսի 1975, թիվ 98, էջ 3:
19. ՀԱՂԹԱՆԱԿԻ ԶՈՐԱՀԱՆԴԵՍԻ ՄԱՍՆԱԿԻՑԸ - «Ավանգարդ», 7 սեպտեմբերի, 1975, թիվ 107, էջ 3:
20. ՊԱՏՄՈՒՄ ԵՆ ՓԱՏՏԱԹՂԹԵՐԸ - «Սովետական Հայաստան», 13 սեպտեմբերի 1975, թիվ 215, էջ 4:
21. ՀԵՐՈՍԻ ՍԽՐԱՆՔՆ ԱՆՄԱՀ Է, ՀԻՇԱՏԱԿԻՆ՝ ԱՆՄԱՐ - «Ավանգարդ», 17 մարտի 1976, թիվ 33, էջ 3:
22. ՀՐԱՆՈԹԻ ՀՄՈՒՏ ՆՇԱՆԱՌՈՒՆ - «Սովետական Հայաստան», 18 նոյեմբերի 1976, թիվ 47, էջ 1:
23. ԿՈՐԾԱՆԻՉ ՀՐԵՏԱՆՈՒ ԴԱՍԱԿԻ ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐԸ - «Ավան-

- գարդ», 24 դեկտեմբերի 1976, թիվ 154, էջ 3:
24. ГЕРОИ НЕ УМИРАЮТ - "Комсомолец", 29 октября 1977, № 130, с. 4.
 25. ԵՐԿԱԹՅԱ ԴԻՎԻԶԻԱՅԻ ՇԱՐՔԵՐՈՒՄ - «Ավանգարդ», 22 փետրվարի 1978, թիվ 23, էջ 4:
 26. ԷԼՏԻԳԵՆԻ ՀԵՐՈՍՆԵՐԸ - «Սովետական Հայաստան», 19 հունվարի 1980, թիվ 16, էջ 4:
 27. ՄԱՐՏԱԿԱՆ ՉՈՐՍ ՇՔԱՆՇԱՆՆԵՐԻ ԱՍՊԵՏԸ - «Ավանգարդ», 21 փետրվարի 1982, թիվ 23, էջ 3:
 28. ՀԵՐՈՍԱՑԱՎ ՏԻՍԱՅԻ ԱՓԻՆ - «Սովետական Հայաստան», 4 ապրիլի 1985, թիվ 78, էջ 3:
 29. ԳՐԻԶԸ՝ ԶԵՆՔ (մի լուսանկարի պատմություն) - «Սովետական Հայաստան», 5 մայիսի 1985, թիվ 103, էջ 2:
 30. ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ՕՐՐԱՆԻ ՊԱՇՏՊԱՆՆԵՐԻ ՇԱՐՔԵՐՈՒՄ - «Գրքերի աշխարհ», 20 ապրիլի 1986, թիվ 4, էջ 2:
 31. ՄԱՐՏԵՐՈՒՄ ԹՐԾՎԱԾ ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ - «Գրքերի աշխարհ», 24 հուլիսի 1988, թիվ 7, էջ 5:
 32. ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ԶԱՎԱԿՆԵՐԸ ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՏԵՐԱԶՄՈՒՄ - «Գրքերի աշխարհ», 23 հոկտեմբերի 1988, թիվ 10, էջ 1:
 33. ПОСЛЕДНЯЯ АРМЯНСКАЯ ДИВИЗИЯ - "Республика Армения", 9 мая 1991, № 82, с. 2.
 34. КАК ЭТО БЫЛО - "Республика Армения", 28 мая 1991, № 93, с. 2.
 35. В ПЕРВЫЕ ДНИ ВОЙНЫ - "Республика Армения", 22 июня 1991, № 82, с. 1-2.
 36. ԹԵ ԻՆՉՊԵՍ ԱՆԴՐՖԵԴԵՐԱՑԻԱՅԻ ԿԵՆՏԳՈՐԾԿՈՄԸ ԿԱՊԱՆԻ ՇՐՋԱՆԻ 21 ԳՅՈՒՂ ՆՎԻՐԱԲԵՐԵՑ «ԵՂԲԱՅՐԱԿԱՆ ԱԴՐԲԵՋԱՆԻՆ» - «Երկիր», 1 հուլիսի 1992, թիվ 123, էջ 4:
 37. ԹԵ ԻՆՉՊԵՍ ԱՆԴՐՖԵԴԵՐԱՑԻԱՅԻ ԿԵՆՏԳՈՐԾԿՈՄԸ 1929թ. ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ 34539 ՔԱՌ. ԿՄ ՏԱՐԱԾՔԻՑ 4739 ՔԱՌ. ԿՄ-Ը ՆՎԻՐԱԲԵՐԵՑ «ԵՂԲԱՅՐԱԿԱՆ ԱԴՐԲԵՋԱՆԻՆ» - «Երկիր», 17 հուլիսի 1992, թիվ 135, էջ 4:
 38. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԲԱՆԱԿԸ 1918-1920 թվականներին - «Հայ զինվոր», հունիս 1994, թիվ 9, էջ 10-11 (շարունակելի):

39. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԲԱՆԱԿԸ 1918-1920 թվականներին - «Հայ գինվոր», հունիս 1994, թիվ 10, էջ 10-11:
40. ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲԱՆԱԿԸ 1920-1922 թվականներին - «Հայ գինվոր», հուլիս 1994, թիվ 14, էջ 10-11 (շարունակելի):
41. ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲԱՆԱԿԸ 1920-1922 թվականներին - «Հայ գինվոր», հուլիս 1994, թիվ 15, էջ 7 (շարունակելի):
42. ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲԱՆԱԿԸ 1920-1922 թվականներին - «Հայ գինվոր», հուլիս 1994, թիվ 16, էջ 5 (շարունակելի):
43. ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲԱՆԱԿԸ 1920-1922 թվականներին - «Հայ գինվոր», հուլիս 1994, թիվ 17, էջ 5 (շարունակելի):
44. ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲԱՆԱԿԸ 1920-1922 թվականներին - «Հայ գինվոր», հուլիս 1994, թիվ 18, էջ 10:
45. ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԻՎԻԶԻԱՆ 1922-1940 թվականներին - «Հայ գինվոր», օգոստոս 1994, թիվ 19, էջ 5:
46. ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԶՈՐԱՄԻՎՈՐՈՒՄՆԵՐԸ 1941-1945 թվականներին - «Հայ գինվոր», 22-29 հոկտեմբերի 1994, թիվ 29, էջ 5 (շարունակելի):
47. ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԶՈՐԱՄԻՎՈՐՈՒՄՆԵՐԸ 1941-1945 թվականներին - «Հայ գինվոր», նոյեմբեր 1994, թիվ 30 էջ 5:
48. ՀԱՅ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐԻ ՄԱՐՏԱԿԱՆ ՍԽՐԱՆՔՆԵՐԸ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԱՌԱՋԻՆ ՕՐԵՐԻՆ - «Հայ գինվոր», 22-29 դեկտեմբերի 1994, թիվ 36, էջ 5 (շարունակելի):
49. ՀԱՅ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐԻ ՄԱՐՏԱԿԱՆ ՍԽՐԱՆՔՆԵՐԸ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԱՌԱՋԻՆ ՕՐԵՐԻՆ - «Հայ գինվոր», 29 դեկտեմբերի 1994 - 4 հունվարի 1995, թիվ 37, էջ 6 (շարունակելի):
50. ՀԱՅ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐԻ ՄԱՐՏԱԿԱՆ ՍԽՐԱՆՔՆԵՐԸ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԱՌԱՋԻՆ ՕՐԵՐԻՆ - «Հայ գինվոր», 14-21 հունվարի 1995, թիվ 1, էջ 5 (շարունակելի):
51. ՀԱՅ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐԻ ՄԱՐՏԱԿԱՆ ՍԽՐԱՆՔՆԵՐԸ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԱՌԱՋԻՆ ՕՐԵՐԻՆ - «Հայ գինվոր», 21-28 հունվարի 1995, թիվ 2, էջ 6 (շարունակելի):
52. ՀԱՅ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐԻ ՄԱՐՏԱԿԱՆ ՍԽՐԱՆՔՆԵՐԸ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ

ՄԻ ԱՌԱՋԻՆ ՕՐԵՐԻՆ - «Հայ զինվոր», հունվար 1995, թիվ 3, էջ 6 (շարունակելի):

53. ՀԱՅ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐԻ ՄԱՐՏԱԿԱՆ ՍԽՐԱՆՔՆԵՐԸ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԱՌԱՋԻՆ ՕՐԵՐԻՆ - «Հայ զինվոր», 4-11 փետրվարի 1995, թիվ 4, էջ 6 (շարունակելի):

54. ՀԱՅ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐԻ ՄԱՐՏԱԿԱՆ ՍԽՐԱՆՔՆԵՐԸ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԱՌԱՋԻՆ ՕՐԵՐԻՆ - «Հայ զինվոր», 11-18 փետրվարի 1995, թիվ 5, էջ 6 (շարունակելի):

55. ՀԱՅ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐԸ ԿՈՒՐՍԿԻ ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏՈՒՄ (5 հուլիսի - 23 օգոստոսի 1943թ.) - «Հայ զինվոր», 18-25 մարտի 1995, թիվ 10, էջ 6 (շարունակելի):

56. ՀԱՅ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐԸ ԿՈՒՐՍԿԻ ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏՈՒՄ (5 հուլիսի - 23 օգոստոսի 1943թ.) - «Հայ զինվոր», 25-31 մարտի 1995, թիվ 11, էջ 6 (շարունակելի):

57. ՀԱՅ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐԸ ԿՈՒՐՍԿԻ ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏՈՒՄ (5 հուլիսի - 23 օգոստոսի 1943թ.) - «Հայ զինվոր», 1-7 ապրիլի 1995, թիվ 12, էջ 6:

58. ՀԱՅ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐԸ ՉԵԽՈՍԼՈՎԱԿԻԱՅԻ ԱԶԱՏԱԳՐՄԱՆ ՄԱՐՏԵՐՈՒՄ - «Հայ զինվոր», 23-30 ապրիլի 1995, թիվ 15, էջ 6:

59. ԳԵՆԵՐԱԼ ԻՎԱՆՅԱՆԻ ՄԱՐՏԱԿԱՆ ՍԽՐԱՆՔՆԵՐԸ - «Հայ զինվոր», 16-23 մայիսի 1995, թիվ 18, էջ 4:

60. ՀԱՅ ԹԻԿՈՒՆՔԱՅԻՆՆԵՐԻ ԱՎԱՆԴԸ - «Հայ զինվոր», 5-12 հունիսի 1995, թիվ 21, էջ 12:

61. ՀԱՅՈՑ ԱՌԱՋԻՆ ՌԱԶՄԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑԸ - «Հայ զինվոր», 5-12 օգոստոսի 1995, թիվ 30, էջ 9:

62. ՀԱՅԵՐԸ ԵՎ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ՀԵՌԱՎՈՐ ԱՐԵՎԵԼՔՈՒՄ - «Հայ զինվոր», 26 օգոստոսի - 2 սեպտեմբերի 1995, թիվ 33, էջ 10:

63. ԷԴՈՒԱՐԴ ԱՍԱԴՈՎԻ ՄԱՐՏԱԿԱՆ ԽԱՉԸ - «Հայ զինվոր», 26 օգոստոսի 2 սեպտեմբերի 1995, թիվ 34, էջ 11:

64. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԲԱՆԱԿԸ 1918-1920 թվականներին - «Կապան» 22 սեպտեմբերի 1995, թիվ 29 էջ 3 (շարունակելի):

65. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԲԱՆԱԿԸ 1918-1920 թվականներին - «Կապան», 29 սեպտեմբերի 1995, թիվ 30, էջ 3-4:

66. ՇԱՌԼ ԱԶՆԱՎՈՒՐԻ ԱՆՁՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆՈՐԱԳՈՒՅՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԱՐԽԻՎՈՒՄ - «Ազգ», 21 դեկտեմբերի 1995, թիվ 245, էջ 6:
67. ՄԱՐՇԱԼ ԲԱՂՐԱՄՅԱՆ (100-ամյակի առթիվ) - «Հայ զինվոր», 27 սեպտեմբերի - 4 հոկտեմբերի 1997, թիվ 38, էջ 8-9 (շարունակելի):
68. ՄԱՐՇԱԼ ԲԱՂՐԱՄՅԱՆ (100-ամյակի առթիվ) - «Հայ զինվոր», 4-11 հոկտեմբերի 1997, թիվ 39, էջ 11 (շարունակելի):
69. ՄԱՐՇԱԼ ԲԱՂՐԱՄՅԱՆ (100-ամյակի առթիվ) - «Հայ զինվոր», 11-18 հոկտեմբերի 1997, թիվ 40, էջ 11:
70. ՌԱԶՄԱԿԱՆ ՄՆԱՅՈՒՆ ԺԱՌԱՆԳՈՒԹՅՈՒՆ - «Հայ զինվոր», 21 նոյեմբերի 1997, թիվ 46, էջ 10:
71. ՀԱՅ ԱԿԱՆԱՎՈՐ ԶՈՐԱՎԱՐԸ - «Զահ» (Արմավիրի «Արարատ» համալսարանի պաշտոնաթերթ), 4 դեկտեմբերի 1997, թիվ 2, էջ 2:
72. ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՖԱՇԻԶՄԻ ԴԵՄ ՏԱՐԱԾ ՀԱՂԹԱՆԱԿԸ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻՆ ՓՐԿԵՑ ՆՈՐ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԻՑ - «Հայք», 8 մայիսի 1988, թիվ 46, էջ 8:
73. ՀԱՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱԿԸ ԵՎ ՄԵԾ ՏԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ (1918-1920թթ.) - «Հայություն», (Ափյուռքահայերի հետ կապերի կոմիտեի պարբերաթերթ), 20-31 հուլիսի 1998, էջ 1-3:
74. ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ՀԱՅ ՀԵՐՈՍՆԵՐԻ ԹՎԱՔԱՆԱԿԻ ՇՈՒՐՋ - «Հայ զինվոր», 15-22 օգոստոսի 1998, թիվ 32, էջ 11:
75. ՀԱՅ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐԻ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ԿՈՎԿԱՍԻ ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏԻՆ (25 հուլիսի 1942 - 9 հոկտեմբերի 1943) - «Հայ զինվոր», 3-10 հոկտեմբերի 1998, թիվ 39, էջ 11:
76. ՀԵՐՈՍՆԵՐԻՑ ԱՄԵՆԱԿՐՏՍԵՐԸ - «Հայ զինվոր», 2-9 դեկտեմբերի 2000, թիվ 48, էջ 11:
77. ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՅ ՀԵՐՈՍԸ (ԼԱԶԱՐ ՉԱՊԶԱԽՈՎ): ՄԵՆԱՄԱՐՏ 50 ՏԱՆԿԻ ԴԵՄ (ՍԵՐԳԵՅ ՕԳԱՆՈՎ), ՀԱՂԹԱՆԱԿԻ ԶՈՐԱՀԱՆԴԵՍԻ ՄԱՍՆԱԿԻՑԸ (ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՄՆԱՑԱԿԱՆՈՎ) - «Հայ զինվոր», 24 փետրվարի 3 մարտի 2001, թիվ 7, էջ 10:
78. ԶԻՆՎՈՐԱԿԱՆԸ ԵՎ ՊԱՏՄԱԲԱՆԸ - «Սյունյաց աշխարհ», 10 ապրիլի 2002, թիվ 8, էջ 6 (Լ. Ս. Ստեփանյանի համահեղինակությամբ):

79. ВКЛАД АРМЯНСКОГО НАРОДА В ПОБЕДУ В БИТВЕ ЗА КАВКАЗ - "Вестник Союза армян России", Москва, июль 2003, вып. 7 (19), с. 12.
80. ԼԵԳԵՆԴԱՐ ՀԵՏԱԽՈՒՅՁԸ (Խորհրդային Միության հերոս, գնդապետ Գևորգ Վարդանյանի ծննդյան 80-ամյակի առթիվ) - «Հայ զինվոր», 17-24 հունվարի 2004, թիվ 1, էջ 12 (Լ. Ա. Ստեփանյանի համահեղինակությամբ):
81. ՄԱՐՏԻԿԸ, ՀԵՏԱԽՈՒՅՁՆ ՈՒ ԳԻՏՆԱԿԱՆԸ (պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր, անլեզալ հետախույզ Զ. Մ. Ղասաբյանի ծննդյան 85-ամյակի առթիվ) - «Հայ զինվոր», 31 հունվարի - 7 փետրվարի 2004, թիվ 3, էջ 9:
82. ՄԱՐՏԱԿԱՆ ՈՒԹ ՇՔԱՆՇԱՆՆԵՐԻ ԱՍՊԵՏԸ - «Հայ զինվոր», 7-14 փետրվարի 2004, թիվ 4, էջ 9 (Լ. Ա. Ստեփանյանի համահեղինակությամբ):
83. ՀՈՉԱԿԱՎՈՐ ԳԻՏՆԱԿԱՆԸ, ՄԱՐՏԻԿՆ ՈՒ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ (ակադեմիկոս Անուշավան Արզումանյանի ծննդյան 100-ամյակի առթիվ) - «Հայաստանի կոմունիստ», 10-17 փետրվարի 2004, թիվ 4, էջ 3 (Լ. Ա. Ստեփանյանի համահեղինակությամբ):
84. ЗНАТЬ СВОЮ ИСТОРИЮ, ПОМНИТЬ ГЕРОЕВ - "Республика Армения", 6 мая 2005, № 33, с. 7-8.
85. ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ ԱՌՆԶՎՈՂ ՄԻ ՔԱՆԻ ՀԱՐՑԵՐ - «Սյունյաց երկիր», 7 մայիսի 2005, թիվ 16-18, էջ 4:
86. АРМЯНЕ В БОЯХ ЗА ЛЕНИНГРАД (НЕЛЬСОН СТЕПАНЯН) - "Веруем" (Հավատամք), газета армянской общины Санкт-Петербурга, 30 июня 2005, № 7 (146), с. 6.
87. ԻՆԺԵՆԵՐԱԿԱՆ ԶՈՐՔԵՐԻ ՄԱՐՇԱԼ ՍԵՐԳԵՅ ԱԳԱՆՈՎ - «Հայ զինվոր» 2-9 հունիսի 2007, թիվ 21, էջ 10:
88. АРМЯНЕ В БОЯХ ЗА ЛЕНИНГРАД "Веруем" (Հավատամք), газета армянской общины Санкт-Петербурга 2007, № 5, с. 4-5.
89. ТО ЖЕ, 2007, № 6, с. 6-7.
90. ТО ЖЕ, 2007, № 7, с. 6-7.
91. ТО ЖЕ, 2007, № 8, с. 8.
92. ԶԱՆԳԵԶՈՒՐՅԱՆ ԳՈՅԱԿՈՒՎ - «Սյունյաց երկիր», 26 ապրիլի 2008, թիվ 10-11, էջ 16:

93. ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԻ ՔՐԴԱԿԱՆ ՎԱՇՏԸ - «Զագրոս», հոկտեմբեր 2008, թիվ 8, էջ 3:
94. ԱՎԻԱՑԻԱՅԻ ԳԵՆԵՐԱԼ - ԳՆԴԱՊԵՏԸ - «Հայ զինվոր», 25 փետրվարի - 4 մարտի 2009, թիվ 8, էջ 7:
95. ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ - «Գիտություն», հունիս, 2009, թիվ 6, էջ 3:
96. ՄԵՆՔ ՄԻԱՍԻՆ ՀԱՂԹԵՑԻՆՔ «Գիտություն», ապրիլ, 2010, թիվ 4, էջ 8:
97. ՀՀ ԶՈՒ ՀՐԹԻՌԱՀՐԵՏԱՆԱՅԻՆ ԶՈՐՔԵՐԻ ՀԻՄՆԱԴԻՐԸ (ՀՀ ԶՈՒ ՀՐԹԻՌԱՀՐԵՏԱՆԱՅԻՆ ԶՈՐՔԵՐԻ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆ ԱՌԱՋԻՆ ՊԵՏ ԳԵՆԵՐԱԼ-ՄԱՅՈՐ ՎԼԱԴԻՄԻՐ ԱՍԱՏՈՒՐԻ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆԻ ԾՆՆԴՅԱՆ 70-ԱՄՅԱԿԻ ԱՌԹԻՎ) - «Հայ զինվոր», 28 հունիսի - 4 հուլիսի 2012, թիվ 25, էջ 5-6:
98. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԶԻՆՎԱԾ ՈՒԺԵՐԻ ՀՐԹԻՌԱՀՐԵՏԱՆԱՅԻՆ ԶՈՐՔԵՐԻ ՀԻՄՆԱԴԻՐԸ (ԳԵՆԵՐԱԼ-ՄԱՅՈՐ ՎԼԱԴԻՄԻՐ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆԻ ԾՆՆԴՅԱՆ 70-ԱՄՅԱԿԻ ԱՌԹԻՎ) - «Սյունյաց երկիր», 30 հունիսի 2012, թիվ 16, էջ 4-5, 7:
99. ՆՈՐ ՓԱՍՏԱԹՈՒՂԹ Սամսոն Մկրտումյանի զոհվելու հանգամանքների և վայրի մասին, «Որոտան», (Սիսիան), 29 մայիսի 1913:
100. ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ՆԱԵՎ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆՆ Է - «Գիտություն», թիվ 5, 2015, էջ 4-5:
101. ՍՅՈՒՆԵՑԻՆԵՐԻ ԱՎԱՆԴԸ ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՏԵՐԱԶՄՈՒՄ ՏԱՐԱԾ ՀԱՂԹԱՆԱԿՈՒՄ - «Սյունյաց երկիր», 6 մայիսի 2015, թիվ 13, էջ 1,3-6:
102. НЕСГИБАЕМЫЕ, “Голос Армении”, 7 мая 2016, № 47, с. 3.
103. ПОБЕДА В ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЕ СПАСЛА АРМЯНСКИЙ НАРОД ОТ ПОВТОРЕНИЯ ГЕНОЦИДА - “Регон Армения” 9 мая 2015, с. 1-3 (Новости Армения – NEWS. an).
104. ԻԼՀԱՄ ԱԼԻԵՎԻ ՀԱՅՐԸ ԸՆԿՆԱՎՈՐ ԷՐ ԶԵՎԱՑԵԼ ՈՒ ԶԷՐ ԳՆԱՑԵԼ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ (հարցազրույց մայիսյան եռատոնի առթիվ) - «Իրավունք», 10 մայիսի 2016, թիվ 50, էջ 3:
105. ԶՐԱՀԱՏԱՆԿԱՅԻՆ ԶՈՐՔԵՐԻ ԳԼԽԱՎՈՐ ՄԱՐՇԱԼ, Խորհրդա-

յին Միության հերոս Համազասպ Բաբաջանյանին քննադատողները կամ պատմություն չգիտեն, կամ էլ պատվեր են կատարում (հարցազրույց Երևանում անվանի զորահրամանատարի արձանը տեղադրելու առթիվ) - «Իրավունք», 31 մայիսի 2016, № 59, էջ 7:

106. ВКЛАД АРМЯН В ДЕЛО ВЕЛИКОЙ ПОБЕДЫ - “Мост”, 26 мая 2016, с. 3.

107. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԶԻՆՎԱԾ ՈՒԺԵՐԻ ՀՐԹԻՌԱՀՐԵՏԱՆԱՅԻՆ ԶՈՐՔԵՐԻ ՀԻՄՆԱԴԻՐԸ (ԳԵՆԵՐԱԼ-ՄԱՅՈՐ ՎԼԱԴԻՄԻՐ ԱՍԱՏՈՒՐԻ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆԻ ԾՆՆԴՅԱՆ 75- ԱՄՅԱԿԻ ԱՌԹԻՎ) - «Սյունյաց երկիր», 26 հուլիսի 2017, թիվ 26, էջ 6-7:

108. «Իրավունքը ազգապահպան և պետականաշեն թերթ է», «Իրավունք», 27 սեպտեմբերի 2019, թիվ 104, էջ 3:

109. ՄԵՆՔ ՊԵՏՔ Է ՄԻԱՍԻՆ ԼԻՆԵՆՔ, ՄԵԿՍ ՄՅՈՒՍԻՆ ՉՎԱՏԱԲԱՆԵՆՔ - «Իրավունք» 25-28 հոկտեմբերի 2019, էջ 15:

ԽՄԲԱԳՐԱԾ ԳՐՔԵՐ РЕДАКТИРОВАННЫЕ КНИГИ

1. ՄԱՐԱՏ ՍԱՀԱԿՅԱՆ – Սովետական ռազմիկների մարտական եղբայրությունը Լենինգրադի համար մղված մարտերում (1941-1944), Ե., 1986, ՀՍՍՀ ԳԱ հրատ., 16,6 մամուլ, 271 էջ:
2. ՍԵՐԳԵՅ ՇԻՐԻՆՅԱՆ – Հայրենիքի զինվորները, Ե., 1986, «Հայաստան» հրատ., 5,25 մամուլ, 88 էջ:
3. ԿԻՄ ՂԱԼԱԶՅԱՆ – Փառքի հուշարձաններ, Ե., 1986, «Հայաստան» հրատ., 32,18 մամուլ, 242 էջ:
4. ԳԵՎՈՐԳ ՂԱՐԻԲՋԱՆՅԱՆ, ԱԲԵԼ ՍԻՄՈՆՅԱՆ – Մարշալ Բաղրամյան, Ե., 1987, «Գիտելիք» հրատ., 31 էջ:
5. БОРИС САРКИСОВ – Не звони, не звони колокол, Е.: изд. “Айастан”, 1998, 7,98 п.л., 124 с.
6. ՍՈՒՐԻԿ ԱՍԻԼԲԵԿՅԱՆ – Ոտնահետքերը ձգվում են մինչև անմահություն, Ե., 1989, «Հայաստան» հրատ., 10,34 մամուլ, 232 էջ:

7. ԿԻՄ ՂԱԼԱԶՅԱՆ – Ծովաձիններ, Ե., 1989, «Խորհրդային գրող» հրատ., 27,92 մամուլ, 528 էջ:
8. ԵՐՎԱՆԴ ԽԱԼԵՅԱՆ – Թշնամու թիկունքում, Ե., 1990, Հայկ. ԽՍՀ ԳԱ հրատ., 17 մամուլ, 272 էջ:
9. ԱՐՇԱԿ ՎԱՐԴԱՊԵՏՅԱՆ – ԽՍՀՄ մարշալներ, Ե., 1990, «Հայաստան» հրատ., 14,27 մամուլ, 302 էջ:
10. ՎԱՂԻՆԱԿ ՇԱՀՎԵՐԴՅԱՆ – Կրակի և մահվան միջով, Ե., 1990, «Հայաստան» հրատ., 7,81 մամուլ, 158 էջ:
11. ԽԻԿԱՐ ԲԱՐՍԵՂՅԱՆ – Հայ ժողովրդի ավանդը Հայրենական մեծ պատերազմում տարած հաղթանակում, Ե., 1995, ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 5 մամուլ, 76 էջ:
12. ԱՐՏԱՎԱԶԴ ԽԿՐՏՅԱՆ – Կապանցիները Հայրենական մեծ պատերազմում, Ե., 1998, ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 21,5 մամուլ, 326 էջ:
13. ԱԼԲԵՐՏ ՔՅՈՒՐՔՅԱՆ – 1826-1828 ռուս-պարսկական պատերազմի մի քանի հիմնահարցեր (պատմություն, պատմագրություն), Ե., 1999, ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 8 մամուլ, 128 էջ:
14. ՀՐԱԶԻԿ ՄԱՆՈՒԿՅԱՆ – Խորհրդային Հայաստանի աշխատավորության ավանդը Հայրենական մեծ պատերազմի հաղթանակում (1941-1945թթ.) Ե., 2002, «Ասողիկ» հրատ., 183 էջ:
15. ՀՐԱԶԻԿ ՄԱՆՈՒԿՅԱՆ – Հայաստանի մտավորականության ավանդը գերմանաֆաշիստական զավթիչների ջախջախման գործում (1941-1945թթ.) Ե., 2000, «Ասողիկ» հրատ., 46 էջ:
16. ՀՐԱԶԻԿ ՄԱՆՈՒԿՅԱՆ – Հայաստանի աշխատավորության ավանդը Հայրենական մեծ պատերազմի հաղթանակում (1941-1945թթ.) պատմագրություն, Ե., 2000, «Ասողիկ», հրատ., 18 էջ:
17. ԱԼԲԵՐՏ ՔՅՈՒՐՔՅԱՆ – 1826-1828 ռուս-պարսկական պատերազմը, Ե., 2000, «Զանգակ-97» հրատ., 10 մամուլ, 160 էջ:
18. ԱՐՈՒՍՅԱԿ ՏԵՐԶԱՆՅԱՆ – Հայ առաքելական եկեղեցին Երկրորդ համաշխարհային պատերազմի տարիներին (1939-1945թթ.) Ե., 2001, «Նոր կյանք ինստիտուտ» հրատ., 7,5 մամուլ, 120 էջ:
19. ԳՐԻՇԱ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ – Խորհրդային Միության հայ հերոսների և «Փառքի շքանշանի» լրիվ ասպետների հիմնա-

ԻՄ ԸՆՏԱՆԻՔԸ ԵՎ ՀԱՐԱԶԱՏՆԵՐՍ

Հայրս ու մայրս, Կապան, 20.08.1979թ.

Ես, եղբայրս ու քույրերս, Երևան, 17.08.2002թ.

Հայրս (կենտրոնում) ընտանիքի հետ ռազմաճակատ մեկնելու
նախօրյակին (ք. Կապան, 26.07.1942թ.) գրկին՝ ես,
2 տարեկան հասակում

Պապս, քեռիներս, հայրս և ես, Երևան, հուլիս, 1957թ.

Կնոջս՝ Եվգենիայի հետ, Երևան, 27.07.2005թ. (ծննդյան
60-ամյակի օրը)

Կնոջս՝ ու երեխաներիս հետ, Երևան, 16.03.2002թ.

Որդու ու փեսաներիս հետ, Երևան, 1.05.2010թ.
(ծննդյանս 70-ամյակի օրը)

Քույրերիս՝ Սվետլայի ու Անահիտի հետ, Երևան, 12.04.2009թ.

Սվետլայի աղջիկների՝ Սնեժանայի, Անիի ու թոռնուհու՝ Քրիստիկի
հետ, Երևան, 18.07.2013թ.

Օնիկ հորեղբորս ընտանիքի հետ, Կապան, 6.10.1968թ.

Օնիկ հորեղբորս փղաների՝ Ալիկի և Արմենի, աղջկա՝ Ալիսայի և թոռնուհու՝ Անուշկայի հետ, Երևան, 3.08.2008թ.

Կամո հորեղբորս ընտանիքի հետ, Կապան, 23.12.2009թ.

Հորեղբայրներիս տղաների ընտանիքի հետ, Երևան, 2.01.2017թ.
թողնուի՜ Անուշկայի հետ, Երևան, 3.08.2008թ.

Հորեղբայրներիս և հորաքրոջս տղաների ընտանիքի հետ, Կապան,
22.12.2009թ.

Անդրանիկ քեռուս տղայի՝ Պարգևի ընտանիքի հետ, ք. Վոլժսկ, Վոլգոգրադի մարզ, 2.04.2015թ.

Անդրանիկ և Օնիկ քեռիներու շիրիմների մոտ, Երևան, 6.07.2014թ.
(Անդրանիկ քեռուս ծննդյան 100-ամյակի օրը)

Քենուս՝ Գրեգորյի տղաների, աղջիկների և Անկայիս հետ, Երևան,
15.11.2011թ.

Քենուս՝ Աիդայի ընտանիքում, ք. Պողոսկ, 25.09.2005թ.

Հարազատներիս հետ, ք. Լոմոնոսով, 27.11.2010թ.

Եվգենիայի եղբոր՝ Արարատի և նրա կնոջ՝ Վեներայի հետ,
ք. Սանկտ-Պետերբուրգ, 28.11.2010թ.

Գրքի շնորհանդեսից հետո, Կապան, 13.07.2010թ.

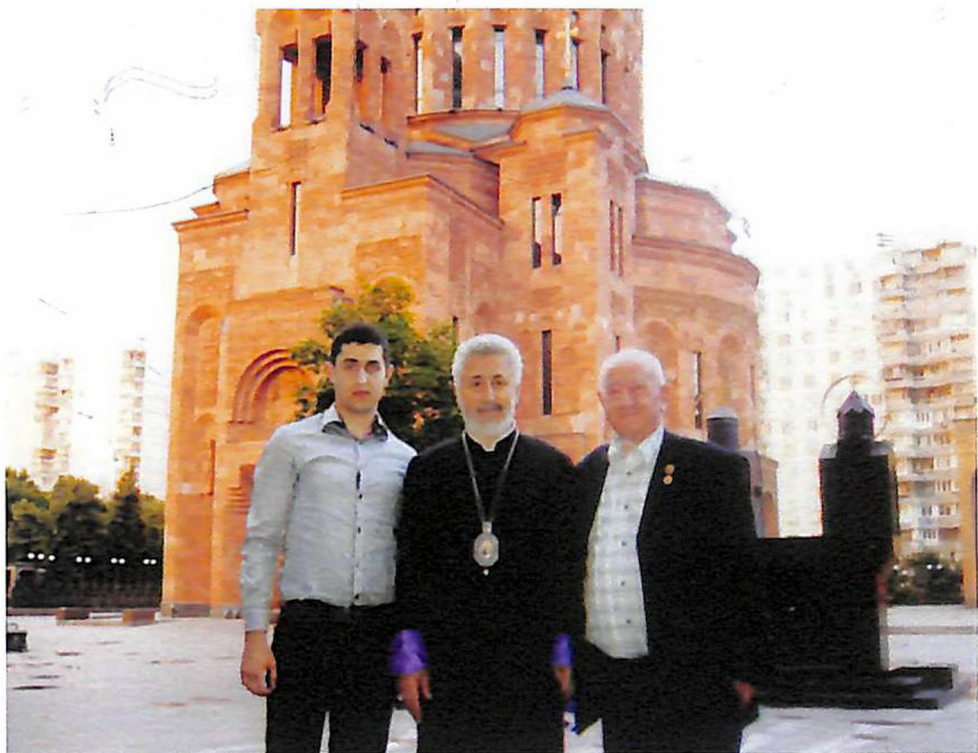
Աղջկա՝ Անահիտի (Անկայի) հարսանիքի օրը,
Երևան, 5.12.1998թ.

Խնամհրներին՝ Ռուդիկի (ձախից) և Վասիլի (աջից) հետ՝ Երևան,
16.09.2007թ.

Երևանի Գևորգ Էմինի անվան թիվ 182 ավագ դպրոցում,
7.05.2014թ.

Էդրաս սրբազանի հետ, Մոսկվա, 28.06.2015թ.

Ռուդիկ թոռնիկիս (մեջտեղում),
բանակից զորացրվելու օրը,
Երևան, 19.01.2020թ.

Քույրերս, աղջիկներս և փեսաս՝ Դավիթը ծնողներիս գերեզմանի մոտ, գ. Շիկահող, 26.03.2008թ.

Տղաս՝ Անդրանիկը և թոռս՝ Ամասիկը պապի ու տատի գերեզմանի մոտ, գ. Շիկահող, 27.07.2013թ.

Կնոջս՝ Եվգենիայի գերեզմանը, Երևան, Շահումյան 2 ծառուղի, 15,
12.09.2010թ.

Ես և Արարատը Եվգենիայի գերեզմանի մոտ, 27.06.2015թ.

**ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ԵՎ ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ՏԱՐԻՆԵՐԻ
ԸՆԿԵՐՆԵՐԻՍ ՀԵՏ**

Ուսանողական տարիների ընկերներիս հետ, ձախից՝ Ֆլոբեր
Բարսեղյան, կենտրոնում՝ Մամոն Դեվրիշյան, աջից՝ Կլիմենտ
Հարությունյան, Երևան, 1965թ.

Մանկավարժական ինստիտուտի գործընկերներիս հետ, Երևան,
12.11.1997թ.

Արխիվային վարչության գործընկերներիս հետ, գ.
Ռիչան, Անդրանիկ զորավարի հուշարձանի մոտ, մայիս, 1967թ.

Պարմության ինստիտուտի մի խումբ գործընկերներ,
Հաղպատ-Սանահին, սեպտեմբեր, 1972թ.

Ծաղկաձորում, 1980թ.

Գործընկերներին հետ, Երևան, 22.06.2004թ.

Ձախից աջ՝ Համլետ Գրիգորյան (Արցախի պետական համալսարանի ռեկտոր), ակադեմիկոս Ռիչարդ Հովհաննիսյան (ԱՄՆ), Կլիմենտ Հարությունյան, Շուշի, 21.06.2007թ.

Ձախից աջ՝ Կլիմենտ Հարությունյան, Աշոտ Մելքոնյան, Համլետ Գրիգորյան, Էդիկ Մինասյան, Սյունիական երկիր, 21.06.2007թ.

Ձախից աջ՝ Կլիմենտ Հարությունյան, գեներալ-լեյտենանտ Մովսես Հակոբյան, Էդիկ Դանիելյան, Հենրիկ Սվազյան, Շուշի, 22.06.2007թ.

Աջից՝ Մովսես Գևորգյան, Վաչե Հովակիմյան, Կլիմենտ Հարությունյան, Համլետ Հարությունյան, Գասպար Կիրակոսյան, Բաղդասար Թևոսյան, Երևան, 22.03.2009թ.

Ծննդյան 70-ամյակի օրը՝ գործընկերներիս հետ, Երևան,
Փարվանա ռեստորան, 1.05.2010թ.

Մայրության և գեղեցկության օրը, 7.04.2015թ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԻ ԳԵՆԵՐԱԼՆԵՐԻ ՀԵՏ

Գեներալ-մայորներ Արտյուշա Հարությունյան, Վլադիմիր Հայրապետյան, Սերգեյ Մարտիրոսյան, պարմական գիտությունների դոկտոր Կլիմենտ Հարությունյան, Երևան, 14.05.2010թ.

Ձախից աջ՝ գեներալ-մայոր Ռաֆիկ Կարապետյան, գեներալ-գնդապետ Գուրգեն Դալիրաթայան, գեներալ-լեյտենանտ Միքայել Գրիգորյան, գեներալ-մայոր Վլադիմիր Հայրապետյան (աջից՝ երրորդը), Երևան, 22.06.2004թ.

Ավիացիայի մարշալ Արմենակ Խանփերյանցի անվան ավիացիոն
ինստիտուտում, Երևան, 10.12.2010թ.

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄՆԵՐ ՆՇԱՆԱՎՈՐ ՄԱՐԴԿԱՆՑ ՀԵՏ ՄՈՍԿՎԱՅՈՒՄ

Ձախից աջ՝ ակադեմիկոս Գեորգի Կումանյով, տնտեսագետ-բարերար Հրանտ Պողոսյան, Կլիմենտ Հարությունյան, Խորհրդային Միության հերոս, լեգենդար հեղափոխիչ Գևորգ Վարդանյան, գործարար-բարերար Արամ Մանուկյան (Լյովա), Լարիսա Համազասպի Բաբաջանյան, 13.11.2010թ.

Լեգենդար հեղափոխիչի գերեզմանի մոտ, Մոսկվա, Տրոեկուրովյան գերեզմանոց, 12.11.2013թ.

Ժողովրդական դերասան Եվգենի Պետրոսյանի և ակադեմիկոս
Գեորգի Կումանյովի հետ, 7.12.2008թ.

“Участие сынов армянского народа в битве под Москвой” գիրքը
նվիրում են ակադեմիկոսներ, ֆիզիկոս Միշկի Ղազարյանին (աջից
առաջինը) և տնտեսագետ Սերգեյ Կալենջյանին, 26.06.2015թ.

ՄԵՆՔ ՀԱՂԹԵՑԻՆՔ ՄԻԱՍԻՆ

Կուրսկ, 29.04.2014թ.

Վոլգոգրադ, Մաման Կարգան, Իզաբելա Մուրադյանի հետ,
30.03.2015թ.

Վոլգոգրադի հայկական համայնքի ղեկավարների հետ,
1.04. 2015թ.

Մոսկվա, 28.04.2015թ.

Մինսկ, 28.04.2016թ.

Մոսկվա, 23.06.2016թ.

Աստանա, 28.04.2017թ.

Բրյանսկ, 25.04.2018թ.

ՍԱՆԿՏ-ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳՅԱՆ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄՆԵՐ

Կլիմենտ Հարությունյան, գնդապետ Սիմոն Եսայան,
Պիսկարյովյան գերեզմանատանը, 25.04.2019թ.

Ձախից աջ՝ գնդապետ Սիմոն Եսայան, Միխայիլ Շվիդկոյ, Կլիմենտ
Հարությունյան, Պավել Ավագյան, 25.04.2019թ.

Ձախից աջ՝ հայկական համայնքի հոգևոր հովիվ սուրբ հայր Պողոս, Կլիմենտ Հարությունյան, համայնքի ղեկավար Կարեն Մկրտչյան, գնդապետ, ակադեմիկոս Վրեժ Հարությունյան, Պավել Ավագյան, 26.04.2019թ.

Հայկական Սուրբ Կատարինա եկեղեցու բակում, 26.04.2019թ.

ԲԵԼՈՐՈՒՍԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄՆԵՐ

Բրեսլում, 29.11.2008թ.

Գրքիս շնորհանդեսի բացումը, ձախից առաջինը՝ ՀՀ Ազգային ժողովի պարզամավոր Արման Աբովյան, ՀՀ-ում Բելառուսի արտակարգ և լիազոր դեսպան Իգոր Նազարուկ, Կլիմենտ Հարությունյանն, գեներալ-մայոր Վլադիմիր Հայրապետյան, գրքիս խմբագիր պարմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր, Կարեն Խաչատրյան, ՀՀ ԳԱԱ պարմության ինստիտուտի տնօրեն, ակադեմիկոս Աշոտ Մելքոնյան, 14.05.2019թ.

Կլիմենտ Հարությունյան, Ալեքսեյ Լիտվին, Բելառուսում ՀՀ արտակարգ և լիազոր դեսպան Արմեն Խաչատրյան, Արմեն Խեչոյան, Մինսկ, 1.06.2010թ.

Մինսկի հայկական համայնքի «Էրեբունի» պարային համույթի մենակատարների հետ, Մինսկ, 1.06.2010թ.

Գիրքս Մինսկում հանձնում են պատմական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր Ալեքսեյ Լեյվինին և ճարտարապետական
գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր Արմեն Սարգսյանին,
3.06.2010թ.

Հայ-բելառուսական պատմամշակութային հարաբերություններին
նվիրված միջազգային գիտաժողովի մասնակիցներ, Մինսկ,
21.05.2015թ.

ՂՐԻՄՅԱՆ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄՆԵՐ

«Հայկական մշակույթի և գիտության օրերը» միջոցառման
մասնակիցներ, Թեոդոսիա, 20.09.2019թ.

Խորհրդային Միության կրկնակի հերոս Նելսոն Սյրեփանյանի
անվան փողոցում, Թեոդոսիա, 21.09.2019թ.

“Армянский народ в Великой Отечественной войне 1941-1945гг.”
գիրքը հանձնում եմ Արմեն Մարտիրոսյանին (լեգենդար Սամվելին),
Երևան, 29.03.2019թ.

Սիմֆերոպոլում, 23.09.2019թ.

“Воины-армяне в боях за Крым и Керчь (1941-1944гг.)” գրքի շնորհանդեսը ՀՀ վեպերանների միավորումում, Երևան, 23.10.2019թ.

Շնորհանդեսի մասնակիցները, Երևան, 23.10.2019թ.

ՀԱՐԱՋԱՏ ԿԱՊԱՆՈՒՄ

Գարեգին Նժդեհի հուշարձանի մոտ, 13.07.2010թ.

Գեներալ-մայոր Վլադիմիր Հայրապետյանի և գնդապետ Արթուր Հարությունյանի հետ, 9.05.2015թ.

Կապանի երկրագիտական թանգարանում, 9.05.2015թ.

Հաղթանակի օրը Կապանում, 9.05.2015թ.

**ՀԱՆԴԻՊՈՒՄՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՆԱԽԱԳԱՀԻ ԵՎ ՎԱՐՉԱՊԵՏԻ ՀԵՏ**

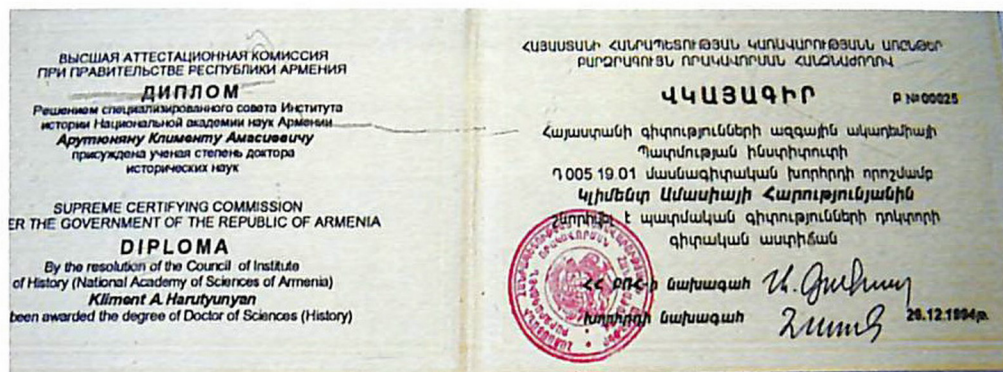
ՀՀ նախագահ Սերժ Սարգսյանը «Մովսես Խորենացի» մեդալով է պարգևատրում ինձ, Երևան, 27.05.2009թ.

“Армянский народ в Великой Отечественной войне 1941-1945гг.”
գիրքը նվիրում եմ ՀՀ վարչապետ Նիկոլ Փաշինյանին, Երևան,
ՀՀ վերերանների միավորում, 21.09.2018թ.

[illegible]

The image shows two pages of a diploma from the USSR Academy of Sciences. The left page is titled "ДИПЛОМ КАНДИДАТА НАУК" (Diploma of Candidate of Sciences) and contains the number "№ 004092". The right page is titled "РЕШЕНИЕМ СОВЕТА НАУК СССР" (Decision of the USSR Academy of Sciences) and contains the text "ПРИСУЖДЕНА УЧЕНАЯ СТЕПЕНЬ КАНДИДАТА ИСТОРИЧЕСКИХ НАУК" (Awarded the degree of Candidate of Historical Sciences). The right page also features a large blue circular stamp and a signature.

Պատմական գիտությունների դոկտորի
վկայագիր, 26.12.1994թ.

Մարշալ Հ. Բ. Բաղդամյանի անվան մեդալ, 15.11.1997թ.

«Մ. Ա. Շոլոխովի 100-ամյակը» մեդալ, 6.09.2004թ.

Հայրենական մեծ պատերազմում փարած հաղթանակի
հորեղյանական մեդալներ, 9.05.2005թ.

«Մովսես Խորենացի» մեդալ, 26.05.2009թ.

«Մեծ Հայթաճակի 65-ամյակը» մեդալ, 8.05.2010թ.

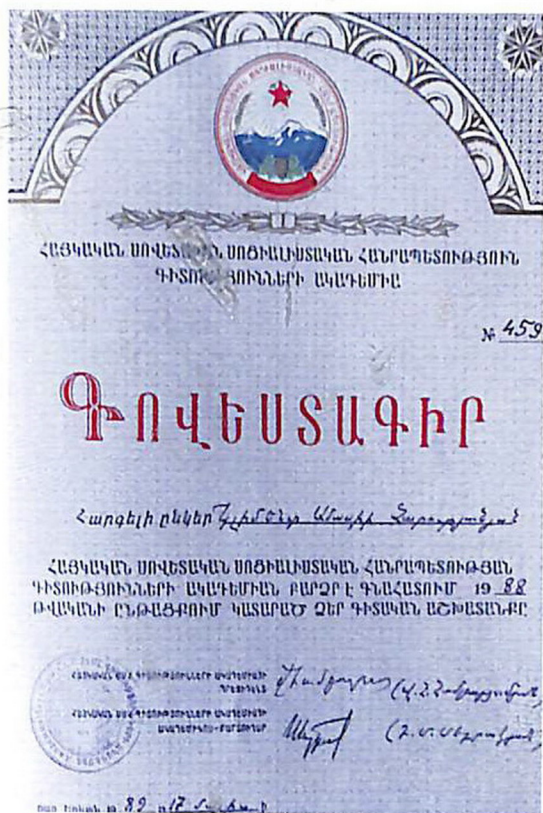
«Վազգեն Սարգսյան»
մեդալ, 29.06.2010թ.

«Խորհրդային Միության հերոս Հունան Ավետիսյան» մեդալ,
16.09.2013թ.

«Գարեգին Նժդեհ» մեդալ, 29.04.2015թ.

«Գովեստագիր» ՀՍՍՀ ԳԱ
պրեզիդենտ, ակադեմիկոս
Վիկտոր Համբարձումյանի
կողմից տրված, թիվ 459,
12.05.1988թ.

«Պատվավոր Սկայական»
տրված ՌԴ ԳԱ պրեզիդենտ,
ակադեմիկոս Յուրի Օսիպովի
և ՌԴ ԳԱ պատմության
ինստիտուտի տնօրեն,
ակադեմիկոս Անդրեյ
Սախարովի կողմից, 2010թ.

«Պատվոգիր» տրված ՀՀ
պաշտպանության նախարար
Դավիթ Տոնոյանի կողմից;
6.11.2019թ.

- հարցը հայ պատմագիտության մեջ, Ե., 2002, «Ջանգակ-97», հրատ., 6 մամուլ, 96 էջ:
20. ԴՄԻՏՐԻ ՍԱՐԳՍՅԱՆ – Շողագա (Սևանի շրջանի Ձորագյուղ բնակավայրի պատմությունը), Ե., 2002, «Ջանգակ-97» հրատ., 24 մամուլ, 384 էջ (գիրքը խմբագրվել է Համլետ Հարությունյանի հետ միասին):
 21. ՀԱՅԿ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ, ՏԻԳՐԱՆ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ – ՀԱՅԿԱԶՈՒՆՔ, Ե., 2002, «Ամարաս» հրատ., 720 էջ (խմբագրել է ցարական և Խորհրդային բանակների հայ զենքերալների բաժինները, գրել անլեզալ հետախույզ, Խորհրդային Միության հերոս, գնդապետ Գևորգ Վարդանյանի մասին ակնարկը):
 22. ՍԱՍՈՒՆ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ – Հավերժության լուսամատյան, Ե., 2002, «Ուխտատուն» հրատ., 122,2 մամուլ, 1956 էջ:
 23. ՎԼԱԴԻՄԻՐ ՂԱԶԱԽԵՑՅԱՆ – Հայ պարտիզանները, Ե., 2004, «Ջանգակ-97», հրատ., 10 մամուլ, 158 էջ:
 24. ԳՈՀԱՐ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ – Հայաստանի արդյունաբերությունը Հայրենական մեծ պատերազմի տարիներին (1941-1945թթ.), Ե., 2005, ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն», հրատ., 7,5 մամուլ, 118 էջ:
 25. ԱԼԲԵՐՏ ՔՅՈՒՐՔՅԱՆ – Հայ-ռուսական առևտրատնտեսական կապերը 18-րդ դարի առաջին քառորդին, Ե., 2005, «Լուսակն» հրատ., 192 էջ:
 26. ՍԱՍՈՒՆ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ – Մուսաները չլեցին, Հայ գրողների մասնակցությունը 2-րդ աշխարհամարտին: 1941-1945թթ. Հայրենական մեծ պատերազմում զոհված հայ և աշխարհի գրողները, գիրք 2-րդ, Ե., 2005, «Ուխտատուն», հրատ., 45 մամուլ, 720 էջ:
 27. ՄՈՒՐԱԴ ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ – Հայազգի զինվորականները ռուսական բանակում (XIX դ. վերջ XX դարի սկիզբ), Ե., 2008, ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 10,4 մամուլ, 160 էջ:
 28. ԱՐՈՒՍՅԱԿ ՏԵՐԶԱՆՅԱՆ- Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի գործունեությունը Երկրորդ համաշխարհային պատերազմի տարիներին (1939-1945թթ.), Ե., 2010, «Ջանգակ-97», հրատ., 8,5 մամուլ, 136 էջ:
 29. ԿԱՐԻՆԵ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ – Լեռնային Ղարաբաղի ինք-

նավար Մարգի Երկրորդ համաշխարհային պատերազմի տարիներին (1939-1945թթ.), Ե., 2012, ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտ հրատ. 133 էջ:

30. ԱՐՄԵՆ ՀՈՎՍԵՓՅԱՆ – Հայրենական մեծ պատերազմը նաև հայության գոյամարտն էր, 2012, «GSM STUDIO» հրատ., 264 էջ:
31. ԱՐՄԵՆ ՀՈՎՍԵՓՅԱՆ – Ասք կոմիսարի մասին. Բենիամին Գալստյան, Ե., 2013, ««Եվրոպրինտ» հրատ., 160 էջ:
32. ԳՐԻԳՈՐ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ – Գաղտնագերծված նյութեր Լենին առաջնորդի դաժանությունների և հայաաշուջության մասին, Ե., 2017, «Ձանգակ» հրատ., 144 էջ:

ԳՐԱԽՈՍԱԾ ԳՐՔԵՐ РЕЦЕНЗИРОВАННЫЕ КНИГИ

1. ՔՆԱՐԻԿ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ – Սովետական Հայաստանի կոլտնտեսային գյուղացիությունը Հայրենական մեծ պատերազմի տարիներին, Ե., 1979, ՀՍՍՀ ԳԱ հրատ., 12,25 մամուլ, 196 էջ:
2. ՀԱՄԼԵՏ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ – Հայկական ՍՍՀ բանվոր դասակարգը սոցիալիզմի ամրապնդման և զարգացման ժամանակաշրջանում, Ե., 1983, Հայկ. ՍՍՀ ԳԱ հրատ., 10 մամուլ, 158 էջ:
3. ԱՐԵԼ ՍԻՄՈՆՅԱՆ – Անմահ սխրանք, Ե., 1985, «Գիտելիք» հրատ., 1,5 մամուլ, 24 էջ:
4. ՌԱԶՄԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ (դասագիրք) – Ե., 1993, «Լույս» հրատ., 16 մամուլ, 255 էջ:
5. ԱՐՇԱԿԻՐ ՀԱԿՈԲՅԱՆ – Կովկասյան նախալեռներից մինչև Բեռլին – Էյբա, Ե., 1991, ՀՀ ԳԱ հրատ., 22 մամուլ, 348 էջ:
6. ՄՈՒՐԱԴ ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ – Հայաստանի Հանրապետության բանակը 1918-1920, Ե., 1996, ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 8,75 մամուլ, 140 էջ:
7. ՄՈՒՐԱԴ ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ – Հայկական կամավորական խմբերը և ազգային գոմարտակաները Կովկասյան ռազմաճակատում (1914-1917թթ.), Ե., 1999, ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 22 մամուլ, 336 էջ:
8. ՀՐԱՆՏ ԱԲՐԱՀԱՄՅԱՆ – Ճակատագրին ընդառաջ, Ե., 2001,

- «Ամարաս» հրատ., 240 էջ:
9. ԱՄԱՏՈՒՆԻ ՎԻՐԱԲՅԱՆ – Հայաստանը Ստալինից մինչև Խրուշչով, Ե., 2001, ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 14,85 մամուլ, 238 էջ:
 10. ՀՐԱՆՏ ԱՐՐԱՀԱՄՅԱՆ – Մարտնչող Արցախը 1917-2000, գիրք Ա, 1917-1923, Ե., «Զանգակ-97» հրատ., 21,25 մամուլ, 338 էջ:
 11. ՀՐԱՆՏ ԱՐՐԱՀԱՄՅԱՆ – Մարտնչող Արցախը 1917-2000, գիրք Բ, 1923-1985, Ե., «Զանգակ-97» հրատ., 17 մամուլ, 278 էջ:
 12. АРТАВАЗД БАГРАТИД (Роман Багдасарян) – Участие армянского народа в битве за Кавказ в период Великой Отечественной войны (25.06.1942-09.10.1943), Е.: изд. “Гитутюн”, НАН РА, 2005, 12,25 п.л., 198 с.
 13. ՀՐԱՆՏ ԱՐՐԱՀԱՄՅԱՆ – Մարտնչող Արցախը, 1985-2000., գիրք Գ, Ստեփանակերտ, «Դիզակ պլուս» հրատ., 2007, 46,5 մամուլ, 744 էջ:
 14. ԳՐԻԳՈՐ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ – Շշուկին Կիրիլ Իվանովիչ – Մետաքսյան Կիրակոս Հովհաննեսի, եռյակի հերոսը, գաղտնի մնացած հայը, որին չգիտի ժողովուրդը, Ե., «Զանգակ-97» հրատ., 12,5 մամուլ, 200 էջ:
 15. ՓԱՅԼԱԿ ԵՆԳՈՅԱՆ, ԷԴԻԿ ՄԻՆԱՍՅԱՆ – Երևանի պետական համալսարանն ու համալսարանները Հայրենական մեծ պատերազմի տարիներին, Ե., 2019, ԵՊՀ հրատ., 36,6 մամուլ, 58 էջ:

ԽՈՐՀՐԴԱՏՎՈՒԹՅԱՄԲ **ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԱԾ ԱՇԽԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ** **КОНСУЛЬТАНТ ИЗДАНИЙ КНИГ**

1. ՎԱՀԱՆ ՄԿՐՏՉՅԱՆ – Հայ ժողովուրդը Հայրենական մեծ պատերազմում, Ե., 2005, ՀՀ ՊՆ քարոզչության վարչություն, «Ամարաս» տպարան, 64 էջ:

**Կ. Ա. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆԻ ՂԵԿԱՎԱՐՈՒԹՅԱՄԲ
ՊԱՇՏՊԱՆԱԾ ԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ
ЗАЩИЩЕННЫЕ ДИСЕРТАЦИИ
ПОД РУКОВОДСТВОМ К. А. АРУТЮНЯНА**

1. ՄԻՐԶՈՅԱՆ ՍՈՒՐԵՆ ԳԱՐԵԳԻՆԻ – Հայ ժողովրդի մասնակցությունը Ստալինգրադյան ճակատամարտին (17.7.1942-2.2.1943թ.): Պատմական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճանի հայցման ատենախոսություն: Պաշտպանությունը կայացել է ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտում 1997թ. նոյեմբերի 11-ին:
2. ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ ՀԱՎՈՐ ԹԵԼՄԱՆԻ – Արցախահայության մասնակցությունը Հայրենական մեծ պատերազմին (1941-1945թթ.): Պատմական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճանի հայցման ատենախոսություն: Պաշտպանությունը կայացել է ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտում 2004թ. հունիսի 8-ին:
3. ՏԵՐԶԱՆՅԱՆ ԱՐՈՒՍՅԱԿ ՍԱՄՍՈՆԻ – Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի գործունեությունը Երկրորդ համաշխարհային պատերազմի տարիներին (1939-1945թթ.): Պատմական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճանի հայցման ատենախոսություն: Պաշտպանությունը կայացել է ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտում՝ 2010թ. հուլիսի 16-ին:
4. ԿԱՐԻՆԵ ԱՐՏՅՈՒՇԱՅԻ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ – Լեռնային Ղարաբաղի Ինքնավար Մարզը Երկրորդ համաշխարհային պատերազմի տարիներին (1939-1945թթ.): Պատմական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճանի հայցման ատենախոսություն: Պաշտպանությունը կայացել է ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտում 2015թ. հուլիսի 3-ին:

**ԸՆԴԴԻՄԱԽՈՍՈՒԹՅԱՄԲ ՊԱՇՏՊԱՆԱԾ
ԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ
ДИССЕРТАЦИИ, ЗАЩИЩЕННЫЕ
ПОД ОППОНЕНТСТВОМ
К. А АРУТЮНЯНА**

1. **ОРОПЯН СТЕПАН САРКИСОВИЧ** – Деятельность партийных организаций республик Закавказья по дальнейшему укреплению дружбы народов многонационального края и усилению их экономического содружества в ходе битвы за Кавказ. Диссертация на соискание ученой степени кандидата исторических наук. Защита диссертации состоялась в Институте партии ЦК КП Армении 20 июня 1989г.
2. **ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ ՄՈՒՐԱԴ ԼԵՎՈՆԻ** – Հայաստանի Հանրապետության բանակը և նրա գործունեությունը (1918-1920թթ.): Պատմական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճանի հայցման ատենախոսություն: Պաշտպանությունը կայացել է ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտում՝ 1995թ. մարտի 18-ին:
3. **ՆԱԶԱՐՅԱՆ ԱՐԱՄ ՍՐԱՊԻՈՆԻ** – Հայկական զորամասերի կազմավորումը Կովկասյան ճակատում: Պատմական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճանի հայցման ատենախոսություն: Պաշտպանությունը կայացել է ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտում՝ 2000թ. նոյեմբերի 17-ին:
4. **ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ ՄՀԵՐ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԻ** – Արցախյան պատերազմը և պաշտպանության բանակի մարտական ուղին 1991-1994թթ.: Պատմական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճանի հայցման ատենախոսություն: Պաշտպանությունը կայացել է ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտում՝ 2001թ. նոյեմբերի 30-ին:
5. **ՍԱՐԳՍՅԱՆ ԱՂՎԱՆ ՎԱՂԻՆԱԿԻ** – Հայ գինվորի դաստիարակության համակարգի ստեղծման մանկավարժական հիմունքները: Մանկավարժական գիտությունների դոկտորի գիտական աստիճանի հայցման ատենախոսություն: Պաշտպանությունը

կայացել է Խ. Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարանում՝ 2002թ. հոկտեմբերի 8-ին:

6. ՎԼԱԴԻՄԻՐ ԱԼԵՔՍԵՅԻ ՊՈՆՈՄՈՐՅՈՎ – Լեոնային Ղարաբաղի հակամարտության դինամիկան (1988-1994թթ.): Պատմական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճանի հայցման ատենախոսություն: Պաշտպանությունը կայացել է ՀՀ ՊՆ Դրաստամատ Կանայանի անվան ազգային ռազմավարական հետազոտությունների ինստիտուտում, 2013թ. հունվարի 30-ին:

ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Կ. Ա. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆԻ ԳՐՔԵՐԻ ՄԱՍԻՆ РЕЦЕНЗИИ О КНИГАХ К. А АРУТЮНЯНА

ա) Տպագրված գիտական հանդեսներում

а) в научных журналах

1. ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ԱՎԱՆԴԸ ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՏԵՐԱԶՄՈՒՄ ՏԱՐԱԾ ՀԱՂԹԱՆԱԿՈՒՄ (1941-1945թթ.), Ե., 2001, «Զանգակ-97» հրատ., - Գ. Ն. Հարությունյան, «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», 2001, թիվ 1, էջ 209-211:
2. ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՐԿՐՈՐԴ ՀԱՄԱԾԻԱՐՀԱՅԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ (1939-1945թթ.), Ե., 2001, «Հրազդան» հրատ., Գ. Ն. Հարությունյան, «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», 2002, թիվ 2, էջ 229-231:
3. ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԶՈՐԱՄԻԱՎՈՐՈՒՄՆԵՐԸ 1918-1945 թվականներին, Ե., 2002, «Զանգակ-97» հրատ., - Գ. Ն. Հարությունյան, «Պատմա-բանասիրական հանդես», 2002, թիվ 2, էջ 310-314:
4. ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ (1939-1945թթ.), Ե., 2002, «Զանգակ-97» հրատ., - Գ. Ն. Հարությունյան, «Պատմա-բանասիրական հանդես», 2003, թիվ 1, էջ 287-291:
5. ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ 1941-1945թթ.

(ռուսերեն), Ե., 2004, ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., - Ա. Հ. Քյուրքչյան, «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», 2005, թիվ 3, էջ 220-223:

6. ՀԱՅ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐԻ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ԽՈՐՀՐԴԱՖԻՆՆԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ (30.11.1939-13.03.1940): Ե., 2008, ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., - Գ. Մ. Գեղամյան, «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», 2008, թիվ 2, էջ 277-280:
բ) Տպագրված թերթերում
б) в газетах
1. 76-րդ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՐԱՁԳԱՅԻՆԸ – Ռոժենտ Գրիգորյան, «Սովետական Հայաստան», 5 մայիսի 1977, էջ 2:
2. ՄԱՐՏԱԿԱՆ ՍԽՐԱԼԻ ՌԻՂԻ – Ռևիկ Գրիգորյան, «Սովետական Հայաստան», 15 հունիսի 1980, թիվ 140, էջ 4:
3. ՉԵԽՈՍԼՈՎԱԿԻԱՅԻ ԱԶԱՏԱԳՐՄԱՆ ՄԱՐՏԵՐՈՒՄ – Ռևիկ Գրիգորյան, «Սովետական Հայաստան», 19 սեպտեմբերի 1980, թիվ 219, էջ 2:
4. ԹԱՄԱՆՅԱՆ ԴԻՎԻԶԻԱՅԻ ՏԱՐԵԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ – Խիկար Բարսեղյան, «Երեկոյան Երևան», 24 մարտի 1987, թիվ 72, էջ 3:
5. ՀՈՒՆԳԱՐԻԱՅԻ ԵՎ ԱՎԱՏՐԻԱՅԻ ԱԶԱՏԱԳՐՄԱՆ ՄԱՐՏԵՐՈՒՄ – Կորդա Մադ, «Ռյա Թազա», (քրդերեն) 13 հոկտեմբերի 1990, էջ 4:
6. КРЕЩЕНИЕ В САРДАРАПАТСКОЙ БИТВЕ – Левон Степанян, “Республика Армения”, 19 октября 1997, № 197, с. 2.
7. О РАТНОМ ПУТИ МАРШАЛА – Рожент Григорян, “Голос Армении”, 6 декабря 1997, № 137, с. 4.
8. ՆՈՐ ԳԻՐՔ, «ՄԱՐՇԱԼ ԲԱՂՐԱՄՅԱՆ» - Արմեն Կարապետյան, «Հայաստանի կոմունիստ», 20-27 փետրվարի 1998, թիվ 6, էջ 3:
9. ՆՈՐ ԳԻՐՔ ԶՈՐԱՎԱՐԻ ՄԱՍԻՆ – Ռոժենտ Գրիգորյան, «Հայաստան», 14 ապրիլի 1998, թիվ 38, էջ 4:
10. ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ԱՎԱՆԴԸ ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՏԵՐԱԶՄՈՒՄ ՏԱՐԱԾ ՀԱՂԹԱՆԱԿՈՒՄ – Սանդրո Զուլհալյան, «Հայ զինվոր», 24 փետրվարի – 3 մարտի 2001, թիվ 7, էջ 11:
11. ՎԵՐԱԿԵՆԴԱՆԱՅՆԵԼՈՎ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏԻ

- ԻՐԱԴԱՐՁՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ – Վահրամ Օրբելյան, «Սյունյաց աշխարհ», 27 օգոստոսի 2001, թիվ 19, էջ 5:
12. ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՐԿՐՈՐԴ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ (1939-1945թթ.) – Սանդրո Ջուլիակյան, «Հայ զինվոր», 19-26 մայիսի 2001, թիվ 19, էջ 14:
 13. ԳԻՐՔ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԶՈՐԱՄԻԱՎՈՐՈՒՄՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ – Սանդրո Ջուլիակյան, «Հայ զինվոր», 30 մարտի – 6 ապրիլի 2002, թիվ 12, էջ 10:
 14. ՊԱՏՄԱԳԻՏԱԿԱՆ ՄՆԱՅՈՒՆ ՁԵՌՆԱՐԿ – Արմեն Կարապետյան, «Հայաստանի Հանրապետություն», 13 հունիսի 2002, թիվ 111, էջ 5:
 15. ԳԻՐՔ ԲԱՆԱԿԱՇԻՆՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ – Վահրամ Օրբելյան, «Սյունյաց աշխարհ», 20 հունիսի 2002, թիվ 15, էջ 8:
 16. ՄԱՐՇԱԼԻ ՀԻՇԱՏԱԿԻՆ – «Հայ զինվոր», 20 նոյեմբերի – 7 դեկտեմբերի 2002, թիվ 47, էջ 7:
 17. ՀԱՅԵՐԻ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ՄԵԾ ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆԻՆ – Սանդրո Ջուլիակյան, «Հայ զինվոր», 14-21 դեկտեմբերի 2002, թիվ 49, էջ 11:
 18. МАРШАЛ ПОБЕДЫ – И. Х. БАГРАМЯН – Гагик Арутюнян, “Голос Армении”, 30 ноября 2002, № 132, с. 4.
 19. МАРШАЛ ПОБЕДЫ – Р. Закиян, “Правда Армении”, 28 января – 4 февраля 2003, № 193, с. 4.
 20. ՀԱՂԹԱՆԱԿԻ ՄԱՐՇԱԼԸ, Հ. Ք. ԲԱՂՐԱՄՅԱՆ – Գագիկ Հարությունյան, «Սյունյաց աշխարհ», 18 մարտի 2003, թիվ 6, էջ 5:
 21. УЧАСТИЕ АРМЯНСКОГО НАРОДА В ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЕ СОВЕТСКОГО СОЮЗА (1941-1945гг.) – Сергей Малхасян, 16 февраля 2005, № 11, с. 7.
 22. ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՄԵԾ ԱՎԱՆԴԸ – Ալբերտ Քյուրքչյան, «Հայ զինվոր», 26 փետրվարի – 5 մարտի 2005, թիվ 7, էջ 12:
 23. ДРУЖБА НАРОДОВ – ЗАЛОГ ПОБЕДЫ – А. Абрамов, газ. “Ветеран”, Москва, 2005, ноябрь, № 41, с. 9 (о монографии “Участие Армянского народа в Великой Отечественной войне Советского Союза 1941-1945гг.”).

24. ՆՈՐ ԳԻՐՔ ԱՎԻԱՑԻԱՅԻ ՄԱՐՇԱԼԻ ՄԱՍԻՆ – Կորյուն Պապինյան, «Հայ զինվոր», 7-14 փետրվարի, 2006, թիվ 39, էջ 5:
25. ԳԻՐՔ ԱՐՅԱԽՅԻ ՄԱՐՇԱԼԻ ՄԱՍԻՆ – Հրանտ Աբրահամյան, «Ազատ Արցախ», 14 հոկտեմբերի, 2006, թիվ 123, էջ 5:
26. ԳԻՐՔ ԱՐՅԱԽՅԻ ՄԱՐՇԱԼԻ ՄԱՍԻՆ – Հրանտ Աբրահամյան, «Հայրենի եզերք», 2 նոյեմբերի 2006, թիվ 10, էջ 7-8:
27. ՍՊԱՍՎԱԾ ԱՇԽԱՏՈՒԹՅՈՒՆ – Մ. Ահյան, «Մարտիկ», 16-23 դեկտեմբերի 2006, թիվ 50, էջ 6:
28. МАРШАЛ ХУДЯКОВ: НЕРАЗГАДАННАЯ ТАЙНА – Виталий Мороз, Москва, “Красная Звезда”, 24 января 2007.
29. ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՄԵԾ ԱՎԱՆԴԸ – Մ. Ահյան, «Մարտիկ», 23-30 հունիսի 2007, թիվ 25, էջ 7 («Գեներալ-մայոր Վլադիմիր Ասատուրի Հայրապետյան» գրքի մասին):
30. ՆՈՐ ԳԻՐՔ – Մ. Ահյան, «Մարտիկ», 4-11 օգոստոսի 2007, թիվ 31, էջ 7 («Հայ ռազմիկների մասնակցությունը Ստալինգրադյան ճակատամարտին» գրքի մասին):
31. ԼՈՒՅՍ Է ՏԵՍԵԼ «ՀԱՅ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐԻ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ԽՈՐՀՐԴԱ-ՖԻՆՆԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ» ԳԻՐՔԸ – Ալիսա Ալավերդյան, «Հայ զինվոր», 7-14 հունիսի 2008, թիվ 29, էջ 7:
32. ԱՎԻԱՑԻԱՅԻ ՄԱՐՇԱԼ Ս. Ա. ԽՈՒԴՅԱԿՈՎ – Ա. Ա. Խանփերյանց, «Հայ ռազմիկ», 12-19 հուլիսի 2008, թիվ 27, էջ 6:
33. ՌԻՇԱԳՐԱՎ ԱՇԽԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ - «Հայ ռազմիկների մասնակցությունը Խորհրդա-ֆիննական պատերազմին 30.11.1939 - 13.03.1940» և «Маршал авиации С. А. Худяков – А. А. Ханферянц» (второе, дополненное издание) – Մ. Ահյան, «Մարտիկ», 26 հուլիսի 2008, № 26, էջ 4:
34. УЧАСТИЕ ВОИНОВ – АРМЯН НАГОРНОГО КАРАБАХА И СЕВЕРНОГО АРЦАХА В ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ СОВЕТСКОГО СОЮЗА (1941-1945) – Грант Погосян, газ. “Ноев Ковчег”, Москва, апрель 2009.
35. Նույն գրախոսության թարգմանությունը հայերեն – տես «Արցախ», Ստեփանակերտ, թիվ 40, 4 ապրիլի 2009, էջ 5:
36. ՆՎԵՐ ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆԻ 65-ամյակին (“Вклад Армянского наро-

да в победу в Великой Отечественной войне 1941-1945” գրքի մասին) – Մ. Մ. «168 ժամ», 6-7 մայիսի 2010, թիվ 46, էջ 16:

37. ОТ БРЕСТА ДО БЕРЛИНА (“Вклад армянского народа в победу в Великой Отечественной войне 1941-1945” и “Участие армянского народа в Великой Отечественной войне 1941-1945” գրքերի մասին) – А. Товмасян, “Голос Армении”, 20 июля 2010, № 79, с. 6.
38. ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ԱՎԱՆԴԸ ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՏԵՐԱԶՄՈՒՄ ՏԱՐԱԾ ՀԱՂԹԱՆԱԿՈՒՄ - «Սյունյաց աշխարհ», 30 հուլիսի, 2010, թիվ 14, էջ 8:
39. К. А. АРУТЮНЯН, Г. Р. ПОГОСЯН – ВКЛАД АРМЯНСКОГО НАРОДА В ПОБЕДУ В ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЕ (1941-1945) - «Գիտություն», թիվ 5, 2010, էջ 1:
40. ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ԶԱՎԱԿՆԵՐԸ ՄՈՍԿՎԱՅԻ ՀԱՄԱՐ ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏՈՒՄ - Վանիկ Սանթրյան, «Հայաստանի Հանրապետություն», 7 հոկտեմբերի 2015, թիվ 178, էջ 6:
41. ՍՅՈՒՆԵՅԻՆԵՐԻ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ՄԵԾ ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆԻՆ - Վահրամ Օրբելյան, «Սյունյաց երկիր», 14 հուլիսի 2017, թիվ 25, էջ 7-8:
42. НЕИЗВЕСТНЫЙ ГРЕОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЫ ИШХАН СА-РИБЕКЯН – Ирина Аброян, “Республика Армения”, 20 декабря 2017г., № 88, с. 6.
43. ԳԻՐՔ՝ ՆՎԻՐՎԱԾ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ԶԱՎԱԿՆԵՐԻ ՍԽՐԱՆՔՆԵՐԻՆ՝ - Հրաչիկ Անդրեասյան, «Հայրենական» (Արմավիրի մարզ) 11 մայիսի 2018, թիվ 8, էջ 8:
44. ՂՐԻՄԻ ԱԶԱՏԱԳՐՄԱՆ ԳՈՐԾՈՒՄ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՊԱՅՔԱՐԻ ՄԱՍԻՆ ԳԻՐՔՆ ԱՐԴԵՆ ԸՆԹԵՐՅՈՂԻ ՍԵՂԱՆԻՆ Է - Լիլիթ Եղիազարյան, «Իրավունք», 17 սեպտեմբերի 2019, թիվ 99, էջ 7:
45. ՂՐԻՄՈՒՄ ԿԱՅԱՑԱՎ ԿԼԻՄԵՆՏ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆԻ ԳՐՔԻ ՇՆՈՐՀԱՆԴԵՍԸ - Հրանտ Սարաֆյան, «Իրավունք», 27-30 սեպտեմբերի 2019, թիվ 104, էջ 5:
46. ВОИНЫ-АРМЯНЕ В БОЯХ ЗА КРЫМ КЕРЧЬ – Ирина Аброян,

- “Республика Армения”, 30 октября 2019, № 73, с. 6.
47. ՀԵՐՈՍՈՒԹՅՈՒՆ Է ԲԱՐՁՐԱՅՆԵԼ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՃՇՄԱՐՏՈՒԹՅԱՆԸ – Հրանտ Սարաֆյան, «Իրավունք», 25-28 հոկտեմբերի 2019, № 116, էջ 4:
 48. “ВОИНИЙ-АРМЯНЕ В БОЯХ ЗА КРЫМ И КЕРЧЬ”. ПРИЗЕНТАЦИЯ НОВОЙ КНИГИ ИСТОРИКА К. АРУТЮНЯНА – Зару Бабухян, “Комсомольская Правда”, 25-31 октября 2019, № 42, с. 11.
 49. НАШИ В БОЯХ ЗА КРЫМ И СТЕВАСТОПОЛЬ – Александр Товмасян, “Голос Армений”, 29 октября 4 ноября 2019, № 37, с. 7.
 50. ՄԵՐ ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑ ԿԼԻՄԵՆՏ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆԻ ԵՐԿՈՒՆՈՐ ԳԻՐՔԸ ՄԵԾ ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆԻ ՄԱՍԻՆ – Վահրամ Օրբելյան, «Սյունյաց երկիր», 24 հունվարի 2020, էլ. Կայք WWW. 5 vuniac YERKIR. AM., 31 հունվարի 2020, թիվ 2, էջ 7:
 51. ОНИ СРАЖАЛИСЬ В БЕЛОРУССИИ - “Ноев Ковчег” (Русско-армянская независимая газета, Москва), февраль 2020, № 2, с. 9, 13. О книги К. А. Арутюняна “Воины-Армяне в боях за Белоруссию в Великой Отечественной войны”, Изд.: “Зангак”, 2019, 256 с.

Կ. Ա. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆԻ ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ԼՈՒՍԱԲԱՆՈՂ ՀՈՂՎԱԾՆԵՐ СТАТЬИ В КОТОРЫХ ОСВЯЩЕНЫ БИОГРАФИЯ К. А. АРУТЮНЯНА

1. ЗНАТЬ СВОЮ ИСТОРИЮ, ПОМНИТЬ ГЕРОЕВ - “Республика Армения”, 6 мая 2005, № 33, с. 7-8.
2. АРМЕНИЯ-ФРОНТУ – статья доктора военных наук, профессора, полковника Сергея Тер-Григорянца в газете “Веруем - Հաւատաւոր”, Санкт-Петербург, 2007, № 5, с. 4.
3. ПИШЕТСЯ КНИГА – Владислав Кулецкий, газ. “Миасин - Միասին”, Минск, октябрь-ноябрь 2009, № 10, с. 9.
4. Մենք հաղթեցինք միասին - «Գիտություն», Կապիթ 2010, թիվ 4, էջ 8:
5. ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՍԽՐԱՆՔԻ ԱՆԽՈՆՋ ՏԱՐԵԳԻՐԸ (Կլիմենտ

- Հարությունյան - 70) - «Գիտություն», մայիս 2010, թիվ 5, էջ 4:
6. АРМЯНСКИЙ АКЦЭНТ СЯБРО У СТВА У МИНСКУ - “Голос Радзимы”, Минск, 17 июня 2010, № 22, с. 1-2.
 7. ԳՐՔԻ ՇՆՈՐՀԱՆԴԵՍ ԵՎ ՏՈՆԱԿԱՆ ՀԱՄԵՐԳ ՄԻՆՍԿՈՒՄ - «Հայաստանի Հանրապետություն», 3 հունիսի 2010, թիվ 102, էջ 3:
 8. ԳՐՔԻ ՇՆՈՐՀԱՆԴԵՍ ԿԱՊԱՆՈՒՄ - «Սյունյաց աշխարհ», 30 հուլիսի 2010, թիվ 14, էջ 2:
 9. ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՄԱՐՏԱԿԱՆ ՍԽՐԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՏԱՐԵԳԻՐԸ - Միեր Հարությունյան, «Ազատ Արցախ», 5 մայիսի 2015, № 50, էջ 6:
 10. ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՄԱՍՆԱԿՅՈՒԹՅԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ՏԱՐԵԳԻՐԸ «Կ. Ա. Հարությունյանի 75-ամյակի առթիվ» - Անուշավան Զաքարյան «Պատմաբանասիրական հանդես», 2015, թիվ 2, էջ 281-286:
 11. ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ՆՎԻՐՅԱԼ ՏԱՐԵԳԻՐԸ - «Գիտություն», 2015, թիվ 6, էջ 4:
 12. ՄԱՐՏԱԿԱՆ ԱՎԱՆԴՈՒՅԹՆԵՐԻ ՊԱՏՄԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ՄՇԱԿԸ - Միեր Հարությունյան, «Մարտիկ» (Արցախ), 3-17 հունիսի, 2015, թիվ 19-20, էջ 14:
 13. ПОБЕДА ЕДИНА И НЕДЕЛИМА – Ирина Аброян, “Республика Армения”, 4 мая 2016, № 32, , с. 6.
 14. ЖИВЫЕ ПАВШИМ ОБЯЗАНЫ ВЕЧНО – Ирина Аброян, 1 мая 2019, № 32, с. 6.

Կ. Ա. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆԻ ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Կլիմենտ Ամասիայի Հարությունյանը ծնվել է 1940թ. մայիսի 1-ին Հայաստանի Հանրապետության Սյունիքի մարզի Կապան քաղաքում՝ շիկահողցի ծնողների ընտանիքում: Հայրը Ամասիա Ռուբենի Հարությունյանը, մինչև պատերազմը աշխատել է Շիկահողի միջնակարգ դպրոցում որպես ուսուցիչ, ապա՝ տնօրեն, կամավոր մեկնել ռազմաճակատ և 1942-1943թթ. Հայկական 89-րդ հրաձգային Թամանյան դիվիզիայի 390-րդ հրաձգային դիվիզիայի շարքերում մասնակցել Կովկասի ճակատամարտին, ծանր վիրավորվել, պարգևատրվել Կարմիր աստղի շքանշանով: Վերադառնալով հայրենի Կապան՝ աշխատել է ՀԼԿԵՄ շրջկոմի առաջին քարտուղար, կոմունալ բաժնի վարիչ, միաժամանակ հեռակա կարգով ավարտել Երևանի հեռակա մանկավարժական ինստիտուտը, ապա՝ Երևանի պետական համալսարանի իրավաբանության ֆակուլտետը, Կապանում կառուցել տարածաշրջանի խոշորագույն տրիկոտաժի ֆաբրիկան, դարձել նրա հիմնադիր տնօրենը: Թոշակի անցնելուց հետո մինչև մահը՝ 2006թ. սեպտեմբերի 3-ը, աշխատել է շրջանի պատերազմի վետերանների միությունում: Մայրը Բարուշկա Փեղրովի Մինասյան-Հարությունյանը, պատերազմի նախօրյակին ավարտել էր Կապանի բժշկական տեխնիկումը, աշխատել Շիկահողի հիվանդանոցում որպես բուժքույր: Այնուհետև նա այդ աշխատանքը շարունակել է Կապանի քաղաքային պոլիկլինիկայում: Չնայած բժշկական կրթության՝ նա շատ լավ գիտեր հայ դասական գրողների ստեղծագործությունները, հիանալի ասմունքող էր, վարպետորեն արտասանում էր Հովհաննես Թումանյանի, Ավետիք Իսահակյանի, Հակոբ Հակոբյանի, Հովհաննես Շիրազի, Սիլվա Կապուտիկյանի պոեմներն ու բանաստեղծությունները, երաժշտական լավ ձայն ուներ, որը ժառանգել էր հորից, երեխաների համար սկզբից մինչև վերջ երգում էր «Անուշ» օպերան, «Ուշ լինի, նուշ լինի» օպերետան, Վաղարշակ Սահակյանի, Զիվանու, գուսան Աշոտի երգերը: Նա գրականության և երաժշտության հանդեպ ունեցած իր սերը սերմանում էր 4-զավակ-

ների՝ Կլիմենտի, Լավրենտի, Սվետլանայի և Անահիտի մեջ, ավագ որդուն դաստիարակում Հայրենական մեծ պատերազմին սկզբից մինչև վերջ մասնակցած 3 եղբայրների՝ մայոր Անդրանիկի, փոխգնդապետ Օնիկի, Նովոռոսիյսկի փոքր հողում զոհված դեսանտային Պարգևի, Չեխոսլովակիայում զոհված հորեղբոր՝ մայոր Շմավոն Մի-նասյանի ոգով, մանկուց ավագ որդու մեջ սեր արթնացնելով պատերազմի բոլոր մասնակիցների հանդեպ: Ուստի պատահական չէր, որ հետագայում բարձրագույն կրթություն ստանալուց հետո, ավագ որդին իր ողջ կյանքը նվիրաբերեց Հայրենական մեծ պատերազմում հայ ժողովրդի զավակների ներդրած ավանդի հետազոտման ծանր ու դժվարին, բայց շնորհակալ գործին և դարձավ այդ հիմնահարցի լուսաբանման նվիրյալ մասնագետը Հայաստանում: Կ. Ա. Հարությունյանը 1947-1957թթ. սովորել և ավարտել է Կապանի թիվ 2 միջնակարգ դպրոցը: Դպրոցական տարիներին մասնակցել է քաղաքային գրադարանին կից գրական խմբակի պարապմունքներին, գրել արձակ և չափածո ստեղծագործություններ, տպագրվել շրջանային «Պղնձի համար» թերթում, «Ղափան» գրական ամսանախում, ակտիվ թղթակցել «Պիոներ» ամսագրին և «Պիոներ կանչ» թերթին: Դպրոցն ավարտելուց հետո աշխատանքի է անցել Կապանի մեքենատրակտորային կայանում, Կովկասյան շինմոնտաժային տրեստում որպես փականագործ, ապա ընդունվել Հայկական գյուղատնտեսական ինստիտուտի մեքենայացման ֆակուլտետը (սկզբում հեռակա, ապա ստացիոնար բաժին): 1961-1966թթ. սովորել և գերազանցությամբ ավարտել է Երևանի Խ. Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական ինստիտուտի պատմա-լեզվագրական ֆակուլտետի պատմության ցերեկային բաժինը: Ինստիտուտում սովորելու տարիներին թղթակցել է ինստիտուտի «Մանկավարժ» թերթին, բարձր կուրսերում ղեկավարել Հայոց պատմության ուսանողական գիտական ընկերության աշխատանքները, հանդես եկել «Մեծ եղեռնը», «Հայ կամավորական շարժումը Առաջին համաշխարհային պատերազմի տարիներին» հետաքրքիր, այն ժամանակվա համար շատ համարձակ զեկուցումներով, 1966թ. ապրիլի 25-28-

ին մասնակցել է Բաթումիում կայացած Անդրկովկասյան հանրապետությունների մանկավարժական ինստիտուտների ուսանողական գիտական նստաշրջանին, կարդացել «Արևմտահայերի ազգային-ազատագրական շարժումը 1914-1916թթ.» զեկուցումը: 1966թ. սեպտեմբեր – 1968թ. դեկտեմբեր ամիսներին Կ. Ա. Հարությունյանն աշխատել է Հայաստանի նորագույն պատմության պետական կենտրոնական արխիվում որպես կրտսեր, ապա ավագ գիտաշխատող, ձեռք բերել արխիվային փաստաթղթերի հետ աշխատելու փորձ, «Բանբեր Հայաստանի արխիվների հանդեսում» տպագրել իր առաջին գիտական գործերը: Արխիվում աշխատելու տարիները զգալի չափով նպաստել են ապագա պատմաբան-գիտնականի ձևավորման և կայացման գործընթացին: 1968թ. ընդունվել է Հայաստանի գիտությունների ակադեմիայի պատմության ինստիտուտի ասպիրանտուրան (արտադրությունից կտրված) և 1971թ. հաջողությամբ ավարտել այն: Ավարտելուց հետո մինչև այսօր Կ. Ա. Հարությունյանն աշխատում է նույն ինստիտուտում սկզբում որպես կրտսեր, ապա՝ ավագ և առաջատար գիտաշխատող, իսկ 1994թ. հունիսից՝ «Հայ ժողովրդի մասնակցությունը Երկրորդ համաշխարհային և Հայրենական մեծ պատերազմներին» այնուհետև՝ «Հայ զինվորականության պատմությունը» թեմատիկ խմբերի ղեկավար 2015թ. գլխավոր գիտական աշխատող: 1979-ին պաշտպանել է թեկնածուական, իսկ 1994-ին՝ դոկտորական ատենախոսություններ, ստացել պատմական գիտությունների թեկնածուի և դոկտորի գիտական աստիճաններ: Նա մասնագիտացել է Երկրորդ համաշխարհային և Հայրենական մեծ պատերազմին հայ ժողովրդի մասնակցության, հայկական ազգային զորամիավորումների և զինվորական մամուլի պատմության, հայ մարշալների և Հայկական բանակի գեներալների կենսագրությունների անհայտ էջերի լուսաբանման հիմնահարցերում: Կ. Ա. Հարությունյանը հրատարակել է 35 մենագրություն՝ 500 տպ. մամուլ ծավալով, համահեղինակ է 12 այլ գրքերի, մասնակցել արխիվային փաստաթղթերի ու նյութերի 4 ժողովածուի և «Հուշամատյան» հիմնակազմ քառհատորյակի կազմման և խմբագրման

աշխատանքներին: Գիտական հանդեսներում, ժողովածուներում և հանրագիտարանում տպագրել է 100 աշխատություն, միջազգային, հանրապետական, ակադեմիական և ինստիտուտային գիտաժողովներում հանդես եկել 61 զեկուցումներով, տպագրել Հայրենական մեծ պատերազմին հայ ժողովրդի մասնակցության հիմնահարցին վերաբերող 3 պլակատ, որոնք բաժանվել են հանրապետության բոլոր դպրոցներին ու զորամասերին, ուղարկվել Մոսկվա, Սանկտ-Պետերբուրգ, Վոլգոգրադ, Մինսկ և այլ քաղաքներ, հիմնահարցը լուսաբանող 109 հոդված տպագրել թերթերում: Գրքերի և հոդվածների մի զգալի մասը հրապարակվել է նաև ռուսերեն: Ռուսերեն և հայերեն կազմել է քարտեզներ նվիրված Հայրենական մեծ պատերազմին հայ ժողովրդի մասնակցությունը, որոնք տեղ են գտել «Հայաստանի ազգային ատլաս» և «Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության ատլաս» հիմնակազմ գործերում: Բացի վերոհիշյալից Կ. Ա. Հարությունյանը խմբագրել է 32 և գրախոսել 15 գիրք: Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է 4 թեկնածուական ատենախոսություն և պաշտպանության է պատրաստվում ևս 2 թեկնածուական ատենախոսություն: Կ. Ա. Հարությունյանի ընդդիմախոսությամբ պաշտպանվել է 5 ատենախոսություն, որից 1-ը՝ դոկտորական: Գիտահետազոտական և գիտական կադրեր պատրաստելուն զուգընթաց նա տարիներ շարունակ զբաղվում է նաև մանկավարժական աշխատանքով՝ մի շարք բուհերում (Երևանի պետական համալսարանի Իջևանի մասնաճյուղ, Գավառի պետական համալսարան, Դավիթ Անհաղթ համալսարան) վարում պետական քննական-հանձնաժողովների նախագահի պարտականություն: Նա ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի և ՀՀ պաշտպանության նախարարության ռազմապատմական թանգարանի գիտական խորհուրդների և ՀՀ ՊՆ «Մարշալ Բաղրամյան» հայրենասիրական կազմակերպության նախագահության անդամ է, երկար տարիներ հանդիսանում է ինստիտուտի արհկոմի նախագահ: Նրա գիտական հայրենանվեր աշխատանքն ըստ արժանվոյն է գնահատվել ինչպես Հայաստանի Հանրապետությունում, այնպես էլ Ռուսաստանի Դաշնությունում: 1989թ.

մայիսի 17-ին Կ. Ա. Հարությունյանը պարգևատրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ Գովեստագրով, որը նրան է հանձնել Սոցիալիստական աշխատանքի կրկնակի հերոս, ՀԽՍՀ ԳԱ պրեզիդենտ, ակադեմիկոս Վիկտոր Համբարձումյանը: Գիտական աշխատություններում և մամուլում Խորհրդային Միության մարշալ, կրկնակի հերոս Հ. Բ. Բաղրամյանի 100-ամյակը լուսաբանելու համար Կ. Ա. Հարությունյանը 1997թ. նոյեմբերի 15-ին Հայաստանի Հանրապետության Պաշտպանության նախարար Վազգեն Սարգսյանի թիվ 619 հրամանով պարգևատրվել է «Մարշալ Բաղրամյան» մեդալով:

Ռազմահայրենասիրական գրականություն ստեղծելու բնագավառում կատարած շնորհակալ գործի համար Ռուսաստանի Դաշնության մունիցիպալ ակադեմիայի նախագահության 2004թ. սեպտեմբերի 6-ի թիվ 1 որոշմամբ Կ. Ա. Հարությունյանը պարգևատրվել է «Մ. Ա. Շոլոխովի 100-ամյակի առթիվ» հուշամեդալով: Հայ ժողովրդի մասնակցությունը Հայրենական մեծ պատերազմին հիմնահարցը բազմակողմանի և նորահայտ արխիվային փաստերի հիման վրա լուսաբանելու համար ՀՀ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի՝ 2005թ. մայիսի 9-ի հրամանագրով Կ. Ա. Հարությունյանը պարգևատրվել է «1941-1945թթ. Հայրենական մեծ պատերազմում Հաղթանակի 60 տարին» հոբելյանական մեդալով: 2007թ. ապրիլի 9-ին Կ. Ա. Հարությունյանն արժանացել է ՌԴ ԳԱ նախագահության և Ռուսաստանի պատմության ինստիտուտի “Պատվավոր դիպլոմի՝ УЧАСТИЕ АРМЯНСКОГО НАРОДА В ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЕ СОВЕТСКОГО СОЮЗА (1941-1945)” մենագրության համար: Բացի այդ Կ. Ա. Հարությունյանը 2009թ. մայիսի 26-ին ՀՀ նախագահ Սերժ Սարգսյանի թիվ 123-Ա հրամանագրով Հանրապետության տոնի կապակցությամբ պարգևատրվել է «Մովսես Խորենացի» մեդալով, 2010թ. ապրիլի 20-ին Հայրենական մեծ պատերազմի պատմության ուսումնասիրության ոլորտում ունեցած մեծ վաստակի համար արժանացել է ՀՀ ԳԱ Վաստակագրի (թիվ 81), որը նրան է հանձնել ՀՀ ԳԱ պրեզիդենտ, ակադեմիկոս Ռադիկ Մարտիրոսյանը, իսկ 2010թ. հունիսի 29-ին ռազմահայրենասիրական գրականությամբ

յուն ստեղծելու բնագավառում ունեցած ներդրման, ինչպես նաև ծննդյան 70-ամյա հոբելյանի առթիվ Հայաստանի Հանրապետության Պաշտպանության նախարար Սեյրան Օհանյանի թիվ 723 հրամանով պարգևատրվել «Վազգեն Սարգսյան» մեդալով: Բացի վերոհիշյալից Կ. Ա. Հարությունյանը պարգևատրվել է «Մեծ հաղթանակի 65 տարին», (8 մայիսի 2010թ.) «1941-1945թթ. Հայրենական մեծ պատերազմի 70-ամյակը» (9 մայիսի 2015թ.) մեդալներով, ԱՊՀ Միջազգային վետերանների Միություն «Պատվո նշան» կրծքանշանով (30 հոկտեմբերի 2014թ.), ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի «Վաստակագրով» «Մարշալ Բաղրամյան հայրենասիրական հասարակական կազմակերպության «Պատվոգրով» (1.05.2010թ.), ՀՀ ՊՆ մարշալ Արմենակ Խանափեդյանցի ավիացիոն ինստիտուտի «Պատվոգրով» (17.02.2012թ.), ՀՀ Պաշտպանության նախարար Դ. Է. Տոնոյանի «Պատվոգրով» (6.11.2019թ.) և այլն: Կ. Ա. Հարությունյանն ամուսնացած էր Եվգենյա Տիգրանի Մինասյանի հետ (որը վրաերթի հետևանքով զոհվել է 2006թ. նոյեմբերի 27-ին՝ Երևանում), ունի մեկ տղա՝ Անդրանիկ Երկու աղջիկ՝ Հասմիկ և Անահիտ, 4 թոռ, Տիգրան, Ամասիա, Ռուդիկ, Էդգար և 1 թոռնուհի՝ Շուշան անունով:

БИОГРАФИЯ К. А. АРУТЮНЯНА

Климент Амасияевич Арутюнян родился 1 мая 1940г. в г. Капан Сюникской области Республики Армения, в семье выходцев из с. Шикаох. Отец Амасия Рубенович Арутюнян был директором школы. В 1942-1943гг. В рядах 390-го стрелкового полка 89-й Армянской Таманской стрелковой дивизии он участвовал в битве за Кавказ, был тяжело ранен, награжден орденом Красной Звезды. Вернувшись в родной Капан он работал 1-м секретарем райкома ВЛКСМ, затем – заведующим коммунального отдела горсовета, основателем и первым директором Капанской трикотажной фабрики, председателем комитета ветеранов. Мать – Барушка Федоровна Арутюнян работала в городской поликлинике – медсестрой. Она отлично знала труды армянских классиков, наизусть декламировала целые поэмы и стихи, с начала до конца пела арии из оперы “Ануш” и оперетты “Уш лини, нуш лини”, своим четырем детям (2 сына и 2 дочери) воспитала любовь к чтению художественной литературы. К. А. Арутюнян 1947-1957гг. Учился и окончил среднюю школу № 2 Капана. В школьные годы он участвовал в занятиях литературного кружка городской библиотеки, сочинял стихи и повести, которые были опубликованы в районной газете “Пгндзи амар”, литературном альманахе “Капан”, активно переписывался с редакциями журнала “Пионер” и газеты “Пионер канч”. После окончания школы работал в капанском МТС, слесарем – в тресте “Кавстроймонтаж”, затем поступил на факультет механизации Армянского сельскохозяйственного института (в начале заочно, потом очный). В 1961-1966гг. К. А. Арутюнян с отличием окончил историко-филологический факультет (отделение истории) Армянского педагогического института им. Х. Абовяна. В годы учебы он являлся корреспондентом студенческой газеты “Манкаварж”, в старших курсах руководил работой студенческого научного общества истории армянского народа, выступал с интересными и в то время смелыми докладами: “Геноцид армян в 1915г.”, “Армянские

добровольческие движения в Первой мировой войне”, 25-28 апреля 1966г. Участвовал в студентской научной конференции педагогических институтов Закавказья в Батуми, где выступал с докладом по теме: “Национально-освободительные движения западных армян в 1914-1916гг. С сентября 1966г. По декабрь 1968г. К. А. Арутюнян работал в Центральном государственном архиве новейшей истории Армении младшим, затем – старшим научным сотрудником, приобретая опыт работы с архивными документами, в журнале “Вестник Архивов Армении”, напечатав свои первые научные труды. Годы работы в архиве немало способствовали становлению будущего ученого-историка. В 1968г. К. А. Арутюнян поступил в аспирантуру Института истории АН Армении с отрывом от производства и в 1971г. успешно окончил ее. После окончания по сей день работает в том же институте: вначале младшим, старшим, далее ведущим научным сотрудником, а с июня 1994г. руководителем тематических групп “Участие армянского народа во Второй мировой и Великой Отечественной войнах” и “История армянского воинства”. С 2015г. является главным научным сотрудником Института истории НАН РА. С 1979г. – кандидат, а с 1994г. – доктор исторических наук. К. А. Арутюнян является одним из ведущих специалистов республики по истории армянских национальных воинских формирований, участия армянского народа во Второй мировой и Великой Отечественной войнах и истории армянской военной печати. Он занимается также исследованием деятельности военачальников армян как Советской так и Армянской армии, автор 35 монографий (объемом 500 печатный лист), соавтор 12 других книг, составитель 4-х сборников архивных документов и материалов, 4-томника “Книга памяти”. В научных журналах, сборниках и энциклопедиях напечатал 100 трудов, в международных, республиканских, академических и институтских научных конференциях выступал 61-ю докладами, издал 3 плаката по теме участие армянского народа в Великой Отечественной войне, которые были распределены во всех школах республики, в воинских ча-

стях, отправлен в армянские общины Москвы, Санкт-Петербурга, Волгоград, Минска и т.д., в газетах напечатал 109 статей. Значительная часть книги, сборников и статей напечатаны также на русском языке. На армянском и русском языках составил карты, которые посвящены участию армянского народа в Великой Отечественной войне и напечатаны в “Национальном атласе Армении” и в “Атласе Нагорно-Карабахской Республики”. Кроме вышеуказанных К. А. Арутюнян является редактором 32, рецензентом – 15 книг. Под его научным руководством были защищены 4 кандидатские диссертации. Для защиты готовятся 2 кандидатские диссертации. Под оппонентством К. А. Арутюняна были защищены 5 диссертации, из них – 1 докторская. Параллельно с научно-исследовательской и подготовкой научных кадров, он принимает участие также к преподавательской работе в рядах вузов (Иджеванском филиале Ереванского государственного университета, Гаварском государственном университете, в университете Давид Анахт) являясь председателем государственной экзаменационной комиссии. К. А. Арутюнян является членом ученых советов Института истории НАН РА и Военноисторического музея Министерства обороны РА. Он долгие годы является председателем профсоюзного комитета института. Являясь членом президиума патриотической общественной организации Республики Армения “Маршал Баграмян” проводит активную героико-патриотическую и воспитательную работу среди молодежи и населения республики. Его преданный родине научноисследовательская работа по достоинству оценен как в Республике Армения, так и в Российской Федерации. 17 мая 1989г. К. А. Арутюнян был награжден Почетной грамотой Президиума АН Армении № 459, которую ему вручил дважды Герой Социалистического Труда, Президент Академии Наук Армении, академик Виктор Амазаспович Амбарцумян. За освещение в своих научных трудах и в печати 100-летия дважды Героя Советского Союза, Маршала Советского Союза И. Х. Баграмяна приказом министра обороны РА Вазгена Саргсян за № 619 от 15 ноября 1997г. К. А. Ару-

тютюнян был награжден медалью “Маршал Баграмян”.

За благотворный труд в области военно-патриотического воспитания молодежи К. А. Арутюнян решением президиума муниципальной академии Российской Федерации за №1 от 6 сентября 2004г. был награжден памятной медалью “100-летия М. А Шолохова”.

За всесторонние освящения проблемы участия армянского народа в Великой Отечественной войне на основе нововыявленных архивных документов, указом президента Республики Армения Роберта Кочаряна от 9 мая 2005г. К. А. Арутюнян был награжден юбилейной медалью “60 лет Победы в Великой Отечественной войне 1941-1945”.

9 апреля 2007г. К. А. Арутюнян за монографию “Участие армянского народа в Великой Отечественной войне Советского Союза (1941-1945)” был удостоен Почетным дипломом Президиума Российской Академии наук и Института Российской истории РАН. Кроме того К. А. Арутюнян указом президента Республики Армения Сержа Саргсяна за № 123 А от 26 мая 2009г. в связи с праздником Республики был награжден медалью “Мовсес Хоренаци”. 20 апреля 2010г. За большую заслугу в изучение проблемы участия армянского народа в Великой Отечественной войне, К. А. Арутюнян был удостоен “Заслуженной грамоте” (“Вастакагир”) № 81 Президиума Национальной Академии Республики Армения, который ему вручил президент НАН РА академик Радик Мартиросян. За создание военно-патриотической литературы и в связи 70-летием со дня рождения К. А. Арутюнян, приказом министра обороны Республики Армения генерал-полковника Сейрана Оганяна за № 723 от 29 июля 2010г. был награжден медалью “Вазген Саргсян”.

8 мая 2010г. К. А. Арутюнян был награжден медалью “65 лет Великой Победы”, 16 сентября 2013г. – медалью “Герой Советского Союза Унан Аветисян” № 119, 29 апреля 2015г. - медалью “Гарегин Нжде”, 9 мая 2015г. медалью “70 лет Победы в Великой Отечественной войне 1941-1945гг.”

Приказом президиума фонда имени Героя Советского Союза Уна-

на Аветисяна (г. Краснодар) от 16 сентября 2013г. К. А. Арутюняны награжден медалью “Герой Советского Союза Унан Аветисян” № 119. 30 октября 2014г. К. А. Арутюнян приказом координационного совета ветеранов СНГ адмирала флота А. И. Сорокина был награжден “Почетным знаком Международного Союза ветеранов”

Приказом министра обороны Республики Армении генерал-полковника Сейран Оганяна за № 424 от 29 апреля 2015г. в связи с 70-ой годовщиной Победы в Великой Отечественной войны и 75-летие со дня рождения Климента Арутюняна был награжден медалью “Гарегин Нжде”.

В том же году К. А. Арутюнян приказом министра обороны РА генерал-полковника С. М. Оганяна от 9 мая 2015г. был награжден юбилейной медалью “70-лет Победы в Великой Отечественной войне 1941-1945гг.”

6 ноября 2019г. министр обороны РА Давид Тоноян награжден К. А. Арутюнян. Почетной грамотой (приказ № 1425), а 9 мая 2020г. – медальем “75 лет Победы в Великой Отечественной войны 1941-1945гг.

К. А. Арутюнян женат, имеет сына – Андраник, двух дочерей – Асмик, Анаит, четырех внуков – Тиграна, Амасию, Рудика, Эдгара и одну внучку - Шушан.

ABOUT THE AUTHOR

Kliment Harutunyan was born on May 1, 1940 in Kapan city, Syunik Region, Armenia. His father Amasya Harutunyan was a school headmaster. In 1942-1943 Amasya Harutunyan participated in the ranks of the 390-th infantry regiment of the 89-th Armenian Tamanyan infantry division in the battle for the Caucasus where he was badly wounded and was awarded the Order of the Red Star. After returning to his native Kapan he worked as the First Secretary of the Young Communist League, later as the head of the municipal department of the city council. He was the founder and the first director of the knitted-goods factory and also the Chairman of the Committee of Veterans.

Kliment Harutunyan's mother Barushka Harutunyan worked in the polyclinic as a nurse. She perfectly knew the works of Armenian classics, recited the whole poems and rhymes. She sang arias from "Anush" opera to her children – 2 sons and 2 daughters. In her children she nurtured love reading.

From 1947 to 1957 Kliment Harutunyan went to N 2 school in Kapan. During his school years he attended the school library club in the town library, wrote verses and stories, which were published in the district newspaper "Pghndzy Amar" and in the literary almanac "Kapan", was in correspondence with the editorial offices of "Pioner" journal and "Pioner Kanch" newspaper.

After leaving school he worked as a metal worker in "Kavtstroimontage" then entered the mechanization department of "Yerevan Agricultural University" – first as an external student later as a full-time student. From 1961 to 1966 Kliment Harutunyan was a student of the historical-philological University after Khachatur Abovyan. He graduated from the University with honor. At the university he was a correspondent of the student newspaper "Mankavarzh", managed the work of the student scientific society of the history of the Armenian people, gave interesting and daring speeches – "The Genocide of the Armenians in 1915", "Ar-

menian voluntary movement in "World War I". On April 25-28, 1966 he participated in the student scientific conference of the Pedagogical Institutes of Transcaucasia in Batumi where he gave a talk on the national liberation movement of Western Armenians in 1914-1916. From September 1966 to December 1968 Kliment Harutunyan worked in the Central State Archives of Modern History of Armenia as a junior and then senior research worker. He excelled wide experience in working with archive documents. He published his first scientific works in the journal "The Record of Archives of Armenia". The years of work in archives shaped him as a future scientist-historian. In 1968 Kliment Harutunyan entered the post-graduate studentship of the Institute of History of the Academy of Science of Armenia and in 1971 brilliantly graduated from it.

After graduating and up to now he has been working at the same institute as a junior, senior and then leading research worker. Since June 1994 he has been the leader of the thematic groups "The Participation of the Armenian People in World War II and the Great Patriotic War" and "The History of the Armenian Army".

From 1979 he is a Candidate of Sciences, and from 1994 – Doctor of Sciences in History.

Kliment Harutunyan is one of the leading Armenian specialist in the history of Armenian national military formation, the participation of the Armenian people in World War II and the Great Patriotic War and the history of the Armenian military press.

He conducts researches of the activities of the military leaders, Armenians by origin both in the Soviet and Armenian Army.

He is the author of 35 monographs (500 printed pages), co-author of 12 other books, the author of 4 collections of archive documents and materials, "The Book of Memory" in 4 volumes. He published 78 works in scientific journals, collections and encyclopedias. He gave 36 talks at international republican, and institute scientific conferences. He also published 3 placards on the participation of the Armenian people in the Great Patriotic War which were distributed to all the schools and military

units in Armenia and the Armenian communities in Moscow, Saint-Petersburg, Volgograd, Minsk etc. He published 109 articles.

A considerable part of his books, collections and articles has been translated into Russian. He made some maps in the Armenian and Russian languages, which were dedicated to the participation of the Armenian people in the Great Patriotic War and were published in "The National Atlas of Armenia" and in "The Atlas of Nagorno-Karabakh".

Kliment Harutunyan is also the editor of 32 and the reviewer of 15 books. Three master's degrees and one thesis were maintained under his leadership. Two master's theses are in the process. He acted as opponent to 5 dissertations, one of which was the doctor's one.

Along with the research work and training of the scientific associates he lectured in a number of higher educational institutions such as Ijevan branch of Yerevan State University and David Anhakht University. He was the chairman of the state examining board.

Kliment Harutunyan is a member of academic councils of the Institute of History of the Academy of Science of Armenia and Military Historical Museum of the ministry of Defense of Armenia.

Kliment Harutunyan has been the chairman of the professional committee of the Institute.

Being a member of the presidium of Armenian Patriotic public organization "Marshal Baghramyan", he holds an active heroic patriotic and educational activities among the youth and the population of the republic. His patriotic scientific research work was highly appreciated both in Armenia and Russia. On May 17, 1989 Kliment Harutunyan was awarded an honorable certificate № 459 of the presidium of the Academy of Science of Armenia which was presented to him by twice the Hero of Socialist Labour the President of the Academy of Science of Armenia Academic Victor Hambardzumyan for the enlightenment of the 100-th anniversary of twice the Hero of the Soviet Union Marshal of the Soviet Union H. Baghramyan authorized by the minister of defense of Armenia Vazgen Sargsyan № 619 dated November 15, 1997.

Kliment Harutunyan was awarded ab memorable medal "The One Hundredth Anniversary of M. Sholokhov" for his noble work in the sphere of military patriotic education of the youth. The medal was authorized by the presidium of the municipal academy of the Russian Federation.

For the thorough enlightenment of the problem of the participation of the Armenian people in the Great Patriotic War on the basis of the archive documents newly brought to light Kliment Harutunyan was awarded a commemorative medal "60 years of the Victory in the Great Patriotic War of 1941-1945" authorized by the president of Armenia Robert Kocharyan on May 9, 2005.

On April 9, 2007 Kliment Harutunyan was awarded an honourable diploma of the Presidium of Russian Academy of Science and the Institute of the History of Russia of the Russian Academy of Science for the monograph "The participation of the Armenian people in the Great Patriotic War of the Soviet Union (1941-1945)". Besides, in connection with the commemoration of the republic Kliment Harutunyan was awarded the Medal of Movses Khorenatsi authorized by the president of Armenia Serzh Sargsyan (N° 123A dated May 26, 2009).

On April 2010 Kliment Harutunyan was awarded a "Certificate for the Distinguished Work" ("Vastakagir") N° 81 of Presidium of the National Academy of Armenia which he was presented by the president of the Academy of Science of Armenia Academician Radik Martirosyan for the merit in the study of the problem of the participation of the Armenians in the Great Patriotic War.

For the creation of military patriotic literature and in connection with his 70-th anniversary Kliment Harutunyan was awarded a medal "Vazgen Sargsyan" in accordance with the order N° 723 dated July 29, 2010 authorized by the Minister of Defense of Armenia Colonel-General Seyran Ohanyan.

On May 8, 2010, K. Harutunyan was awarded a Medal "65 years of Great Victory", on September 16, 2013 – Medal "Hero of the Soviet Union Hunan Avetisyan" N° 119, on October 30, 2014 - "Badge of hon-

or of the International union of veterans", on April 29, 2015 – Medal "Garegin Nzhdeh", on May 9, 2015 – Medal "70 years of Victory in the Great Patriotic War 1941-1945".

Kliment Harutunyan is married and has a son and 2 daughters, 4 grandsons and a granddaughter.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

СОДЕРЖАНИЕ

ՄԵՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	5
МОНОГРАФИИ	5
ՀԱՄԱՀԵՂԻՆԱԿԱՅԻՆ ՄԵՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	8
МОНОГРАФИИ СОАВТОРОВ.....	8
ՊԱՇՏՊԱՆԱԾ ԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	9
ЗАЩИЩЕННЫЕ ДИСЕРТАЦИИ	9
ԱՐԽԻՎԱՅԻՆ ՓԱՍՏԱԹՂԹԵՐԻ ՈՒ ՆՅՈՒԹԵՐԻ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒՆԵՐ	10
СБОРНИКИ АРХИВНЫХ ДОКУМЕНТОВ И МАТЕРИАЛОВ.....	10
ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՏԵՐԱԶՄՈՒՄ ԶՈՀՎԱԾ ՀԱՅ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐԻ ՑՈՒՑԱԿՆԵՐՆ ԱՄՓՈՓՈՂ «ՀՈՒՇԱՄԱՏՅԱՆ» ՔԱՌՀԱՏՈՐՅԱԿ	11
“КНИГА ПАМЯТИ” (1941-1945гг.) – ЧЕТЫРЕХТОМНИК.....	11
ԳԻՏԱԿԱՆ ՀՈԴՎԱԾՆԵՐ	12
НАУЧНЫЕ СТАТЬИ	12
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱԳԻՏԱՐԱՆՈՒՄ ՏՊԱԳՐՎԱԾ ՀՈԴՎԱԾՆԵՐ (13-հատորով)	19
СТАТЬИ В АРМЯНСКОЙ СОВЕТСКОЙ	19
ЭНЦИКЛОПЕДИИ (в 13 томах)	19
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱՌՈՏ ՀԱՆՐԱԳԻՏԱՐԱՆՈՒՄ ՏՊԱԳՐՎԱԾ ՀՈԴՎԱԾՆԵՐ (4-հատորով).....	19
СТАТЬИ В КРАТКОЙ АРМЯНСКОЙ ЭНЦИКЛОПЕДИИ (в 4 томах)	19
СТАТЬИ НАПЕЧАТОННЫЕ В ЭНЦИКЛОПЕДИИ “СТАЛИНГРАДСКАЯ БИТВА”, ВОЛГОГРАД, ИЗДАТЕЛЬ, 2012.....	20

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԳԻՏԱԺՈՂՈՎՆԵՐՈՒՄ ԿԱՐԴԱՑԱԾ ԶԵԿՈՒՅՈՒՄՆԵՐ	20
ДОКЛАДЫ НА МЕЖДУНАРОДНЫХ НАУЧНЫХ КОНФЕРЕНЦИЯХ	20
ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ, ԱԿԱԴԵՄԻԱԿԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԱՅԻՆ ԳԻՏԱԺՈՂՈՎՆԵՐՈՒՄ ԿԱՐԴԱՑԱԾ ԶԵԿՈՒՅՈՒՄՆԵՐ	25
ДОКЛАДЫ ПРОЧИТАННЫЕ НА РЕСПУБЛИКАНСКИХ АКАДЕМИЧЕСКИХ И ИНСТИТУТСКИХ КОНФЕРЕНЦИЯХ	25
ՊԼԱԿԱՏՆԵՐ	30
ПЛАКАТЫ	30
ՔԱՐՏԵԶՆԵՐ	30
КАРТЫ	30
ԳՐԱԿԱՆ ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	31
ЛИТЕРАТУРНЫЕ ПРОИЗВЕДЕНИЯ	31
ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ, ՄԱՐԶԱՅԻՆ, ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ,	31
ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԱՅԻՆ, ՄՈՍԿՎԱՅԻ ԵՎ ՍԱՆԿՏ-ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔՆԵՐԻ ԹԵՐԹԵՐՈՒՄ ՏՊԱԳՐԱԾ ՀՈԴՎԱԾՆԵՐ	31
ГАЗЕТНЫЕ СТАТЬИ	31
ԽՄԲԱԳՐԱԾ ԳՐՔԵՐ	39
РЕДАКТИРОВАННЫЕ КНИГИ	39
ԳՐԱԽՈՍԱԾ ԳՐՔԵՐ	42
РЕЦЕНЗИРОВАННЫЕ КНИГИ	42
ԽՈՐՀՐԴԱՏՎՈՒԹՅԱՄԲ ՀՐԱՏԱՐԱԿԱԾ ԱԾԽԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	43
КОНСУЛЬТАНТ ИЗДАНЫХ КНИГ	43

Կ. Ա. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆԻ ՂԵԿԱՎԱՐՈՒԹՅԱՄԲ ՊԱՇՏՊԱՆԱԾ ԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	44
ЗАЩИЩЕННЫЕ ДИСЕРТАЦИИ ПОД РУКОВОДСТВОМ К. А. АРУТЮНЯНА.....	44
ԸՆԴԴԻՄԱԽՈՍՈՒԹՅԱՄԲ ՊԱՇՏՊԱՆԱԾ ԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	45
ДИССЕРТАЦИИ, ЗАЩИЩЕННЫЕ ПОД ОППОНЕНТСТВОМ К. А АРУТЮНЯНА.....	45
ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ Կ. Ա. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆԻ ԳՐՔԵՐԻ ՄԱՍԻՆ	46
РЕЦЕНЗИИ О КНИГАХ К. А АРУТЮНЯНА	46
Կ. Ա. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆԻ ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ.....	51
ԼՈՒՍԱՐԱՆՈՂ ՀՈԴՎԱԾՆԵՐ	51
СТАТЬ В КОТОРЫХ ОСВЯЩЕНЫ БИОГРАФИЯ.....	51
К. А. АРУТЮНЯНА	51
Կ. Ա. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆԻ ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ.....	53
БИОГРАФИЯ К. А. АРУТЮНЯНА	59
ABOUT THE AUTHOR	64

ԿԼԻՄԵՆՏ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

ԿԵՆՍԱՄԱՏԵՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

КЛИМЕНТ АРУТЮНЯН

БИБЛИОГРАФИЯ

Խմբագիր՝
Համակարգչային ձևավորում՝
Համակարգչային շարվածք՝

Անդրանիկ Հարությունյան
Տիգրան Ներսիսյան
Թամարա Սուքիասյան

EDIT PRINT

43 D. Malyan str., Yerevan
Tel.: (374 10) 520 848
www.editprint.am
info@editprint.am

ԷԴԻԹ ՊՐԻՆՏ

Երևան, Դ. Մալյան 43
հեռ.՝ (374 10) 520 848
www.editprint.am
info@editprint.am

[800 ր.]

ԳԱՍ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

FL0672252

